SUOMALAISTA KIRJALLISUUTTA KOULUILLE

IV

KOULUN LAUSUNTAOHJELMISTOA

KOONNUT

LEMPI MUSIKKA

WERNER SODERSTROM OSAKEYHTIO

SUOMALAISTA KIRJALLISUUTTA KOULUILLE

IV

KOULUN LAUSUNTA-OHJELMISTOA

KOONNUT
LEMPI MUSIKKA

PORVOO
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

PORVOOSSA 1926
OSAKEYHTIÖ UUSIMAAN
KIRJAPAINOSSA
*

On ollut erittäin ilahduttavaa huomata, miten paljon enemmän nykyisin kiinnitetään kouluissammekin huomiota lausunnan opettamiseen kuin ennen. On jo olemassa kouluja, ainakin Helsingissä, joissa lausunnalle ja kaunoluvulle on luovutettu oma viikkotuntinsakin aina alemmilta asteilta alkaen. Oppikirjoina on tavallisesti käytetty kirjoja, joita samalla käytetään varsinaisilla suomenkielentunneillakin. Niissä olevat tehtävät, varsinkin suorasanaiset, ovat kuitenkin usein syystä tai toisesta sopimattomia varsinaisesti „lausuttaviksi". Koululaiset, niin ala- kuin yläluokkalaiset tarvitsevat myöskin ohjelmistoa toverikokouksiinsa, pikku iltamiinsa j. n. e. Valitseminen on vaikeata, kun ei ole suurta kirjavarastoa käytettävissä, ja harva kai ehtisi juuri tarpeen tullen lukemaankaan monia kirjoja.

Tätä ajatellen olen koettanut etsiä eri teoksista sekä suorasanaisia että runotehtäviä, jotka sopivat koulunuorison esitettäviksi. Olen jakanut kirjan kahteen osaan, joista edelliseen olen sovittanut pienemmälle väelle mielestäni sopivaa, jälkimäiseen kehittyneemmälle. Mitään erikoista muuta järjestelyä en olekaan pitänyt tarpeellisena. Kun oppilaat koulussa lausuntatunneillaan käyttävät kirjaa, voi tietysti jokainen opettaja mielensä mukaan järjestää luettavat.

Pääasiassa olen teosta kokoillessani ajatellut oppikoulujen tarvetta, mutta luulisin sen sopivan myöskin kansakoulujen, kansanopistojen ja nuorisoseurojen tarpeisiin. Paljonhan siihen voitaisiin lisätä, joskin taas ehkä joidenkin mielestä ottaa pois, mutta toivon kuitenkin, että se edes pieneltä osalta voi olla apuna työssä, jota jo suomalaisetkin ovat ymmärtäneet ruveta tekemään kauniin, soivan äidinkielensä oikean käyttämisen hyväksi.

Helsingissä 15 p:nä heinäkuuta 1926.

LEMPI MUSIKKA.

SISÄLLYS

I OSA.

II OSA.

I

Immi Hellén:

KOTINI.

Silmät avaan aamusella,
nousen, riennän ikkunaan.
Näen tyynen kotirannan,
viherjäisen pihamaan.
Puut ja pensaat kutsuu sinne
metsän varjoon vilpoiseen,
tunnen niityn kukkain tuoksun,
kuulen kiurun säveleen.

Istun kodin portahille,
kiitos nousee rinnastain.
Kysyn kyynelsilmin — näin miks'
kaunihin ma kodin sain?
Kesävihantana tuolla
kotipeltoin pientareet,
isän aura pellon kynti,
höysti isän askeleet.

Kotipolkuja mä kuljen —
joka kumpu tarinoi,
joka alho, aitovieri
mulle säveleitä soi.
Veikko reipas vierelläni,
sisko kättä tarjoaa.
Ja kun katson kauvemmaksi —
siell' on suuri synnyinmaa.

Metsän polkujakin kuljen
salomaahan synkeään,
mutta sieltä tieni tuopi
tänne kotiveräjään.
On kuin täältä ääni hellä
kotiin kutsuis' kulkijaa —
eikö helmaan oman äidin
oisi armas uinahtaa.

Silmät suljen iltasella,
kädet liitän ristihin —
nyt sen tiedän näin miks' sain ma
kodin armaan, kaunihin.
Suo mun turvaks' nousta sillen,
lapsen voimat varttukoon!
Kotia ja kotimaata
taivaan Herra siunatkoon!

Immi Hellén:

ORAVAN PESÄ.

Kuusenpa latvassa oksien alla
pesä on pienoinen vain oravalla,
siinä ne poikaset leikkiä lyö
ja pikku hampahin siementä syö.

Siinä on vihreä virpinen katto
ja lehdistä lämpönen lattiamatto
ja pikkiriikkiset ikkunat
ja sängyssä sammalet vihannat.

Ja olkoon talvi tai olkoonpa kesä,
niin aina on lämmin se pikkunen pesä,
vaikkei ole uunia ollenkaan
eikä lasista ruutua ikkunaan.

Kun talven-tuulet ne metsässä ryskii
ja lumet lentää ja pakkanen jyskii,
niin oravan pesässä pienoinen pää
sen ikkunan reijästä pilkistää.

Ja siitä se näkevi loitos sangen
yli puitten latvain ja valkean hangen.
Kah, susikin alhaalla vaanien käy —
ei oravan pesässä pelkoa näy.

On oravan pojilla pehmeä kehto,
ja siihen ne nukkuu jokikinen ehtoo.
Ja elämä heillä on herttaisaa,
kun kuusen latvassa keinua saa.

Hilja Haahti:

ORPO.

Täällä mä astun tyttönen
jäljessä kartanon karjan.
Kuiva on kannikka kontissain,
lähde läikkyvä tuoppinain;
soita ja korpia käyskelen,
poimin mättäältä marjan.

Lintunen laulavi oksalla,
lehmien kellot soivat.
Kerran kellot ne kaikui niin
Äitini hautahan kannettiin.
Toinen on meidän torpassa,
tänne mun vieraalle toivat.

Paista, aurinko armahin,
lämmitä orpolasta!
Ei mua kukaan helli nyt,
multakin rinta on jäähtynyt.
Anna, aurinko armahin,
lämpöä taivahasta!

Kil kili, kal kali — Mansikki hoi!
Hei hoi, Muurikki, Rusko!
 Äitini lausui: „Yksin jäät,
kylmät on maailman tuulispäät.
Kuinka jos käykin, lapseni, oi,
toivo ja Herraan usko!"

Laura Harmaja:

MARTIN MAHATAUTI.

Isä ja äiti olivat pariksi päiväksi matkustaneet pois kotoa. Kolmannella vuodella oleva Martti-poika, joka tavallisesti nukkui äidin luona, oli siksi ajaksi uskottu isojen veljien huostaan. Kaarle oli nyt jo toisella kymmenellä ja Eljaskin suuri poika.

Martilla oli sellainen paha tapa, että hän usein öisin kiukutteli äidin kanssa. Eräänä yönä oli isä häntä siitä hyvästä pari kertaa läimäyttänytkin. Mutta Martti vielä pahensi tuhmuuttaan: seuraavana päivänä hän näet kertoi äidin vieraille, että „Pappa tappeli yöllä". Ja vieraat nauroivat niin, että suuria poikia oikein harmitti.

Martissa oli veljien mielestä muutakin vikaa: hän oli turhamainen kuin tyttölapset. Kun eräs vanha täti kerran tuli käymään, niin Martti meni suoraan häntä tervehtimään ja sanoi samalla: „Minä olen Martti, ja minulla on uudet vaatteet!" Olikos sekin nyt laitaa!

Veljien mielestä sopi oikein hyvin, että he saivat Martin nyt vähäksi aikaa kasvatettavakseen. Ehkä siitäkin sitten vielä mies tulisi.

Martti nukkui koko yön hievahtamatta, niinkuin isotkin pojat. Juonittelusta ei ollut puhettakaan. Mutta aamulla, kun veljet heräsivät, he huomasivat keskellä lattiaa omituisen harmahtavan lätäkön.

He tutkivat sitä vähän aikaa.

— Martti on varmasti yöllä ollut kipeä ja antanut ylen, päätteli Kaarle, ja Eljas oli samaa mieltä. Poika pantiin kuulustelun alaiseksi.

— Oletko sinä yöllä ollut kipeä, Martti?

— En minä ole ollut.

— Ajattele nyt oikein, etkö sinä antanut ylen tuohon lattialle?

— En minä.

— Nousitko sinä yöllä ylös ja kiipesit sängystä lattialle? Sano nyt, kiipesitkö?

Kaarle piti poikaa lujasti polviensa välissä ja katsoi häntä tutkivasti silmiin.

Martti rupesi epäilemään, että ehkä se sentään niin olikin.

— Kii—iipesin, myönteli hän.

— Ja juoksit keskelle lattiaa, niinkö? Elä nyt narraa! Ja poika oli yhä tiukemmassa tutkinnossa.

— Nii—iin.

— Ja annoit ylen, niinkö?

— Niin, myönsi Martti ja rupesi itkemään.

— Sanoinhan minä sen jo, intoili Kaarle, Martti on ollut kipeä. Nyt sen pitää heti saada resiiniöljyä!

— En minä huoli, en minä ole kipeä, kivahti Martti.

— Kyllä sinä otat, ei sinua nyt hemmotellakaan, sanoi Kaarle. Lääkäri käskee aina antamaan ensimäiseksi resiiniöljyä, kun jonkun vatsa tulee kipeäksi.

Eljas lähetettiin suurella touhulla apteekkiin resiiniöljyä hakemaan.

Ja sitten Martti sai „kasvatusta". Kaarle lämmitti lusikan ja kaasi siihen öljyä; Eljas piti sitten lusikkaa kädessään valmiina. Kaarle haki Martin syliinsä. Poika huusi ja rimpuili voimainsa takaa, kun Kaarle väkivallalla pani korkin hänen hampaidensa väliin, jottei hän voisi sulkea suutaan, ennenkuin oli saanut öljyn niellyksi. Toisella kädellä Kaarle sitten nipisti kiinni Martin nenän, jottei maku tuntuisi, ja toisella hän koetti pitää rimpuilevaa poikaa paikoillaan. Sopivassa tilaisuudessa Eljas kaatoi resiiniöljyn Martin kulkkuun, mutta Martti kiepsahti mahalleen, niin että öljy valui pitkin hänen naamaansa ja Kaarlen käsille. Eljas pisti sitten sokeripalan viimeiseksi Martin suuhun — ainahan piti jotain hyvää saada niin pahan lääkkeen päälle.

— Katsos, nyt ei auta juonittelu, kun minä hoidan sinua, sanoi Kaarle tyytyväisenä.

Veljet asettivat sitten Martin makuulle sohvalle ja peittivät hänet. Mutta sitä vääryyttä ei Martti sentään kärsinyt, vaan läksi ulos leikkimään, kun isot pojatkaan eivät malttaneet kauan sisällä pysyä Marttia vahtimassa. Kaikki leikkivät sitten puutarhassa, joka ympäröi sitä vanhaa puutaloa, missä he asuivat.

Se harmahtava lätäkkö oli jo kohta aamulla korjattu pois, ja lattia pesty lysolilla. Sillä Kaarle aikoi lääkäriksi ja oli selvillä siitä, miten bakteereita hävitetään.

Päivällä, kun pojat tulivat ulkoa Martin kanssa sisään, ällistyivät he kovasti, kun keskelä lattiaa taas oli samanlainen lätäkkö.

— Nyt on paha merrassa, sanoi Kaarle ja tarkasteli kattoa. Hän huomasikin, että lampun koukku, jossa silloin ei ollut lamppua, näytti siltä, kuin siitä juuri jotain tipahtaisi.

Kaarle oli nopea päätöksissään.

— Nyt ovat yläkerran ihmiset taas tehneet sotkuja; ne ovat sitten vasta ruokotonta joukkoa!

Ja Kaarle juoksi nopeasti yläkertaan.

Siellä oli kerran ennen jäänyt vesijohdon hana auki, niin että alakertaan oli tullut oikea vedenpaisumus. Pojat olivat kulkeneet huoneessaan sateenvarjo levällään, ja se oli ollut aika hauskaa.

— Mitä täällä nyt taas on kaadettu lattialle, kysyi Kaarle isäntämäisellä äänellä.

Yläkerran emäntä pelästyi.

— Herranen aika, tuliko se suolavesi lävitse!

Heidän silakkanelikkonsa oli ruokasalissa kaatunut, ja sieltä oli silakan liemi valunut yläkerran hataran lattian ja poikien katon läpi lampun koukun reiästä poikien huoneen lattialle.

— Se on huolimatonta komentoa. Minä ilmotan asiasta isälle, sanoi Kaarle juhlallisesti.

Mutta hän oli aikalailla nolona siitä, että oli terveeseen poikaan resiiniöljyä toimittanut.

— Mitä sen tarttikin sitten tunnustaa, kun hän kerran oli terve, päivittelivät isot pojat keskenään. He eivät tienneet, että niin pienen lapsen kuin Martin saa helposti uskomaan todeksi ja puhumaan totena mitä hyvänsä. Onneksi Martti

itse ei nytkään ymmärtänyt asiasta mitään eikä osannut edes olla suutuksissaan.

Mutta Kaarle ja Eljas leikkivät hyvin kiltisti Martin kanssa koko iltapäivän ja olivat ylen tyytyväisiä, kun resiiniöljy ei vaikuttanutkaan.

— Se rimpuili onneksi niin tavattomasti, että ehkä siitä ei mennytkään mitään sisään, arveli Kaarle hyvillään Eljakselle.

Martin varsinaisen kasvatuksen he siitä puolin jättivät isän ja äidin huoleksi.

Antti Rytkönen:

ORHIT OIVAT.

On riemu silloin riemua,
kun viidat vihannoivat,
ja heipä hei, myös vapahat
on orihimme oivat!

Ne heitti hetken kuorman pois
ja viitahan ne ryntää,
ja heipä hei, ei tarvis ei
nyt kivikoita kyntää!

N eheräävät, ne syttyvät,
ne tuntee kevään taikaa,
ne elää jälleen nuoruuttaan
ja lapsuutensa aikaa.

Ne pientarilla piehtaroi,
ne syö, ne lepää, makaa,
ne karkeloi, ne ilakoi,
ne hyppii pitkin hakaa.

Ne kisaan, kilpasille käy,
hei vauhtia nyt nopsaa,
ja kumu kauas kuuluvi,
kun kavionsa kopsaa!

Ja äänet kummat, kaukaiset
nyt niille korviin soivat,
ne ovat villit, vapahat
taas aron orhit oivat.

Antti Rytkönen:

HYVÄT KESTIT

Marja-Maija Sirkka-Liisaan
katsehen luo vallan viisaan,
lausuu: „Liitytäänpäs yhteen,
riivitähän jyvät lyhteen,
kootaan kaikki leivänmurut,
kananlasten kaikki surut
niillä huojennetaan aivan,
kaipa tuuma maksais vaivan!"

Koht' on lapset työssä tässä,
kananpojat kaikk' on lässä.
„Tipu, tipu, tipu, tipu,
kilvan tänne rientäkäätte,
tipu, tipu tipu, tipu,
joutuin, muutoin ilman jäätte!"
Piipittävät pienet tiput:
Hyvät meille ruuan riput."

Pian kuulee kutsusanat
myöskin kaikki kukot, kanat.
Lopuks' lausuu aapiskukko
vakaana kuin vanha ukko:
„Kestit oli varsin hyvät,
kiitos, lapset kultajyvät."

Antti Rytkönen:

NUORTEN HIIHTÄJÄIN LAULU.

Kesän kukkaset ammoin kelmeni, kuoli,
tuli routa ja maa nyt jäihin ja vesiin,
vaan silti ei mieliä painele huoli,
hei, sukset ja sauvat nyt jällehen esiin!

Pois, pois yli hohtavain hankien entäin
valovirtoja talvisen auringon juomme,
ja minne me saavumme liitäen, lentäin,
punaruusut poskien sinne me tuomme.

Ei telkeä tietämme tuiskut ei tuulet,
ei vuoret, ei rotkot, ei metsien peikot,
ei vaarojen tullessa kelmene huulet,
vain pelkurit kääntyvät, väistyvät heikot.

Ja eellehen joukkomme nuori kun ryntää,
niin taipalet jäävät ja matkapa eestyy,
ja sukset ne liukuu ja sompamme kyntää,
ja taivas jos tummuu, niin jällehen seestyy.

Oma meidän on nuorien voimien usko
niin puhdas ja raitis kuin talvinen huomen,
ja meidän on uusien aamujen rusko,
ja meidän on maine ja kunnia Suomen.

ENKELI.

Satu, kirj. *H. C. Andersen*, (Suom. Maila Talvio).

„Joka kerta kuin hyvä lapsi kuolee, tulee Jumalan enkeli alas maahan, ottaa kuolleen lapsen käsivarsilleen, levittää suuret valkeat siivet, lentää yli kaikkien niiden paikkojen, joista lapsi on pitänyt, ja poimii koko pivollisen kukkia, jotka se tuo ylös Jumalalle, jotta ne siellä kukoistaisivat vieläkin kauniimmin kuin maan päällä. Hyvä Jumala painaa kaikki

kukkaset sydäntään vastaan, mutta sitä kukkasta, joka on hänelle rakkain, hän suutelee ja se saa silloin äänen ja voi laulaa mukana tuossa suuressa autuudessa."

Kas, kaiken tämän kertoi muuan Jumalan enkeli kantaessaan kuollutta lasta pois taivaaseen, ja lapsi kuuli sen ikäänkuin unessa. Ja he kiitivät yli niiden paikkojen kodissa, missä pienokainen oli leikkinyt ja he lensivät läpi puutarhojen, joissa oli kauniita kukkia.

— Mitkä me nyt otamme ja istutamme taivaaseen? kysyi enkeli.

Ja siellä oli solakka, suloinen ruusupuu, mutta paha käsi oli taittanut rungon, niin että kaikki oksat, täynnä suuria puolipuhjenneita nuppuja, riippuivat lakastuneina yltympäri!

— Puu-raukka! sanoi lapsi, — ota se, jotta se voisi kukoistaa Jumalan luona!

Ja enkeli otti sen, mutta suuteli lasta sen sanojen tähden, ja pienokainen avasi puoleksi silmänsä. He poimivat reheviä loistokukkia, mutta ottivat myöskin halveksittuja päivänkakkaroita ja villejä orvokkeja.

— Nyt meillä on kukkia! sanoi lapsi ja enkeli nyökkäsi, mutta he eivät vielä lentäneet ylös Jumalan luo. Oli yö, oli aivan hiljaista, he pysähtyivät suureen kaupunkiin, he liitelivät eräällä kapeimmista kaduista, missä oli kokonaisia läjiä olkia, tuhkaa ja romua. Siellä oli ollut muuttopäivä, siellä oli lautasten palasia, kipsikappaleita, rääsyjä ja vanhoja hatunkoppia, kaikkinaista, mikä näytti hyvinkin roskaiselta.

Ja enkeli viittasi keskellä sekamelskaa alas muutamaan kukkaruukun sirpaleeseen ja maakimpaleeseen, joka oli pudonnut ruukusta ja jota erään suuren kuihtuneen kedonkukkasen juuret pitivät koossa, kukkasen, joka ei kelvannut mihinkään ja joka sentähden oli viskattu kadulle.

— Sen me otamme mukaan! sanoi enkeli. — Minäpä kerron sinulle meidän lentäessämme!

Ja sitten he lensivät ja enkeli kertoi!

— Tuolla alhaalla, sillä kapealla kadulla, matalassa kellarissa asui köyhä sairas poika. Aivan pienestä asti oli hän aina ollut vuoteen omana. Kun hän oli kaikkein terveimmillään, saattoi hän kainalosauvojen avulla kulkea edestakaisin pienen huoneen mitan, siinä kaikki. Muutamina päivinä kesällä

lankesivat auringonsäteet puolen tunnin ajan kellarin eteiseen, ja kun sitten pieni poika istui siinä, antaen lämpöisen auringon paistaa itseensä ja näki punaisen veren hentojen sormiensa läpi, joita hän piti ylhäällä kasvojensa edessä, niin sanottiin: niin, tänään hän on ollut ulkona! Hän tunsi metsän sen ihanassa kevätvihannassa vain siitä, että naapurin poika toi hänelle ensimäisen pyökinoksan ja sitä hän piteli päänsä päällä ja uneksi silloin olevansa pyökkien alla, missä aurinko paistoi ja linnut lauloivat. Eräänä kevätpäivänä toi naapurin poika hänelle myöskin kedonkukkia, ja näiden joukossa oli sattumalta yksi, jolla oli juuri · ja sentähden se istutettiin kukkaruukkuun ja asetettiin ikkunaan aivan vuoteen luo. Ja kukkanen oli istutettu onnea antavin käsin, se kasvoi, teki uusia vesoja ja kukki joka vuosi. Siitä tuli sairaan pojan kaunein puutarha, hänen pieni aarteensa tässä maailmassa. Hän kasteli ja hoiti sitä ja piti huolta, että se sai joka auringonsäteen, viimeiseen asti, joka liukui alas matalasta ikkunasta. Ja kukka kasvoi kiinni hänen uniinsakin, sillä häntä varten se kukoisti, levitti tuoksuaan ja ilahutti silmää. Sitä kohti hän kääntyi kuolemassa, kun Jumala häntä kutsui. — Vuoden on hän nyt ollut Jumalan luona, vuoden on kukkanen seisonut unohdettuna ikkunassa ja kuihtunut ja sentähden se on muutossa viskattu rikkaromun mukana kadulle. Ja se on se kukka, köyhä, kuihtunut kukka, jonka me olemme ottaneet mukaamme, sillä se kukka on tuottanut iloa enemmän kuin komein kukka kuningattaren puutarhassa.

— Mutta mistä sinä tiedät kaiken tämän? kysyi lapsi, jota enkeli kantoi ylös taivasta kohti.

— Minä tiedän sen! sanoi enkeli. — Olinhan minä itse tuo sairas pieni poika, joka kulki kainalosauvojen varassa. Kyllä minä kukkani tunnen!

Ja lapsi avasi kokonaan silmänsä ja katseli enkelin kauniisiin, iloisiin kasvoihin ja samassa silmänräpäyksessä olivat he Jumalan taivaassa, missä vallitsee ilo ja autuus. Ja Jumala painoi kuolleen lapsen sydämelleen ja silloin se sai siivet niinkuin toinenkin enkeli ja lensi käsikkäin hänen kanssaan. Ja Jumala painoi kaikki kukkaset sydämelleen, mutta köyhää, kuihtunutta kedonkukkaa hän suuteli ja se sai äänen ja lauloi kaikkien enkeleiden kanssa, jotka liitelivät Jumalan ympärillä,

muutamat aivan likellä, toiset ulkopuolella näitä, suurissa piireissä, yhä kauemma pois äärettömyyteen, mutta kaikki yhtä onnellisina. Ja kaikki he lauloivat, suuret ja pienet, tuo hyvä, hurskas lapsi ja köyhä kedonkukka, joka oli maannut kuihtuneena, viskattuna rikkojen joukkoon, muuttopäivän romun sekaan ahtaalla, pimeällä kadulla.

Arvid Lydecken:

OLI KERRAN.POIKA.

Oli kerran poika pulska, reipas näköjänsä,
hulivili-vekkuli, Pekka nimeltänsä.
Painissa ja tappeluissa aina ensimäinen.
„Eipä riitä minulle nyt kukaan meikäläinen,
tulkoon miestä kymmenen ja tulkoon viisitoista,
pelkoa en tunne enkä oppia voi moista!“

Riensi kerran Pekka poika kouluun kylätietä.
Punakukko-kalkkuna vastaan tuli siellä.
Pojan sydän hypähti ja sykki kauheasti,
kukko nosti päänsä vain niin oudon mahtavasti.

Ai, ai, ai! Mi eläin tuo? Jo vallan pöyristyttää!
Pakoon, pakoon tästä vain! Nyt pelko värisyttää.
Kukko juoksee myöskin, voi, se kohta päälle karkaa.
— Tulee vastaan veräjä, auttaa miestä arkaa.

Pekka katsoo taaksensa. Huh! on tuossa kumma,
ylpeä kuin leijona ja katse tuiman tumma.
Sydän vielä läpättää, kun vihdoin kotiin joutuu,
seikkailusta sittemmin sydäntauti koituu.

Lääke kivun parantaa. Pilkan saa hän kestää.
Nyrkillänsä kuitenkin hän usein ivan estää.
Mutta milloin Pekka vain käy liian mahtavaksi,
pojat häntä ilkkuen herjaa kalkkunaksi.

Z. Topelius:

MATKAKUMPPANIT.

„Miks vingut noin? Suus kiinni, irvihammas!"
sialle lihavalle lausui lammas,
kun sika huusi, koska väkisin
he kartanohon vietiin kumpikin.

Niin sika vastas: „Syyt' on huutaa mulla,
mikäpä hätä, veikko kulta, sulla?
Sa syliin joudut, villas keritään,
ja sitten vapahaks sa päästetään.

Ma raukka kelpaan teuraaks ainoasti
ja liikkiöks. Siis huudan haikeasti.
Ma annan lihani, sa villas vaan.
Jo huomenna ma paistiks leikataan."

PRINSESSA RUUSUNEN.

Grimm-veljesten mukaan kertonut *Elina Vaara.*

Kauan sitten eli kuningas ja kuningatar, jotka puhuivat joka päivä: „Oi, kunpa meillä vain olisi lapsi!" eivätkä saaneet ainoatakaan. Sitten tapahtui, että kun kuningatar kerran oli kylpemässä, nousi vedestä maalle haikara ja sanoi hänelle: „Toivomuksesi täyttyy, sillä ennenkuin vuosi on kulunut, saatat sinä pienokaisen maailmaan." Mitä haikara oli sanonut, se tapahtuikin, ja kuningatar synnytti pienen tytön, joka oli niin kaunis, ettei kuningas voinut hillitä iloaan, vaan pani toimeen suuren juhlan. Hän ei kutsunut sinne ainoastaan sukulaisiaan, ystäviään ja tuttaviaan, vaan myöskin haltiattaret, jotta he olisivat lapselle lempeitä ja suosiollisia. Heitä oli kolmetoista hänen valtakunnassaan, mutta koska kuninkaalla oli vain kaksitoista kultalautasta, joilta he saivat syödä, täytyi yhden heistä jäädä kutsumatta.

Juhla vietettiin kaikella loistolla, ja kun se oli lopussa, antoivat haltiattaret lapselle ihmelahjojaan: Yksi antoi hyveitä,

toinen kauneutta, kolmas rikkautta, ja niin edespäin kaikkea, mitä maailmassa voi toivoa. Mutta kun yhdestoista haltiatar oli lausunut sanottavansa, astui äkkiä kolmastoista sisään. Hän tahtoi kostaa puolestaan sen, ettei häntä oltu kutsuttu, ja ketään tervehtimättä ja keneenkään edes katsomatta hän huusi kovalla äänellä: „Kuninkaantytär kuolee viidentenätoista ikävuotenaan värttinän pistosta.“ Ja puhumatta enää sanaakaan hän kääntyi ympäri ja lähti salista. Kaikki olivat pelästyneitä, mutta silloin astui esiin kahdestoista haltiatar, joka ei ollut vielä lausunut toivomustaan, ja koska hän ei voinut tehdä pahoja sanoja tehottomiksi, ainoastaan lieventää niitä, sanoi hän: „Kuninkaantytär ei kuitenkaan kuole, vaan vaipuu satavuotiseen sikeään uneen.“

Kuningas, joka tahtoi suojella rakasta lastaan onnettomuudelta, antoi käskyn, että kaikki värttinät koko valtakunnassa oli poltettava. Mitä tyttöön tulee, oli hänellä kaikki haltiatarten ennustamat lahjat; sillä hän oli niin kaunis, hyvä, ystävällinen ja ymmärtäväinen, että jokaisen joka hänet näki, täytyi häntä rakastaa. Tapahtuipa, että sinä päivänä, jolloin hän tuli viidentoista vuoden ikäiseksi, eivät kuningas ja kuningatar olleet kotosalla ja tyttö pysytteli linnassa. Hän käveli huvikseen ympäri, katsellen tupia ja kamareita, ja tuli vihdoin vanhan tornin luo. Hän nousi ylös kapeita kiertoportaita ja saapui pienelle ovelle. Lukossa oli ruostunut avain, ja kun hän väänsi sitä, ponnahti ovi auki. Prinsessa näki pienen kammion, jossa istui vanha eukko värttinä kädessä, kehräten ahkerasti pellavaa. „Hyvää päivää, vanha mummoseni,“ sanoi kuninkaantytär, „mitä täällä teet?“ „Minä kehrään,“ vastasi vanhus nyökäten päätään. „Mikä esine tuo on, loka niin hauskasti pyörii?“ kysyi tyttö, otti värttinän ja hajusi kehrätä hänkin. Mutta tuskin hän oli koskenut värttinään, kun jo ennustus kävi toteen ja hän sai sormeensa haavan värttinästä.

Mutta siinä silmänräpäyksessä, jolloin prinsessa sai piston, vaipui hän vuoteelle, joka oli tornikammiossa, ja nukkui sikeästi. Ja tämä uni levisi koko linnaan. Kuningas ja kuningatar, jotka olivat juuri saapuneet kotiin ja astuneet saliin, alkoivat nukkua, ja koko hoviväki heidän kanssaan. Sitten nukahtivat myös hevoset tallissa, koirat kartanolla, kyyhkyset

katolla, kärpäset seinällä — niin, tulikin, joka loimusi liedellä, sammui hiljaa ja nukahti. Tuulikin paneutui levolle, ja puissa linnan edustalla ei enää ainoakaan lehti liikahtanut.

Mutta linnan ympärille alkoi kasvaa orjantappuratiheikkö, joka vuosi vuodelta kohosi korkeammaksi ja lopulta sulki koko linnan sisäänsä, kasvaen sen yli, niin ettei siitä enää jäänyt mitään näkyviin, ei lippuakaan, joka oli liehunut katolla. Mutta taru kauniista, nukkuvasta prinsessa Ruususesta — sillä niin kuninkaantytärtä kutsuttiin — levisi yli maan, ja aikojen kuluessa tuli monta kuninkaanpoikaa, tahtoen tunkeutua tiheikön läpi linnaan. Mutta se ei ollut heille mahdollista, sillä orjantappurat pysyivät lujasti kuin kädet toisissaan kiinni. Nuorukaiset jäivät oksista riippumaan, eivät voineet enää vapautua ja kuolivat säälittävällä tavalla.

Pitkien, pitkien vuosien vierittyä tuli vihdoin muuan kuninkaanpoika tähän maahan. Hän kuuli vanhan miehen kertovan orjantappuraviidakosta ja linnasta, jonka piti olla sen takana ja jossa ihmeen kaunis kuninkaantytär, prinsessa Ruususeksi kutsuttu, oli nukkunut jo sadan vuoden ajan, ynnä hänen kanssaan kuningas, kuningatar ja koko hovi. Hän oli kuullut myöskin isoisältään, että jo monet kuninkaanpojat olivat koettaneet tunkeutua orjantappurapensaikon läpi, mutta olivat jääneet oksiin riippumaan ja kuolleet surullisen kuoleman. Silloin oli nuorukainen sanonut: „Minä en pelkää, minä lähden koettamaan onneani. Tahdon nähdä kauniin prinsessa Ruususen.“ Kunnon vanhus oli saanut häntä varoittaa niin paljon kuin oli tahtonut, prinssi ei ollut kuunnellut hänen sanojaan.

Mutta nyt oli tasan sata vuotta kulunut ja oli tullut päivä, jolloin prinsessa Ruususen jälleen piti herätä. Kun kuninkaanpoika lähestyi orjantappuratiheikköä, niin kauniit, suuret kukat erkaantuivat toisistaan antaen hänen vaivattomasti kulkea välitseen ja yhtyivät jälleen toisiinsa hänen takanaan. Linnanpihassa hän näki hevosten ja täplikkäitten metsästyskoirien makaavan tallissa nukkuen, ja kyyhkyset istuivat katolla, pää pistettynä siipien alle. Ja kun hän astui taloon, nukkuivat kärpäset seinällä, kokki keittiössä piti vielä kättään ylhäällä kuin aikoen lyödä kokkipoikaa, ja palvelustyttö istui mustan kanan ääressä, joka oli kynittävä. Sitten prinssi kulki edel-

leen ja näki salissa koko hoviväen nukkuvan. Ylhäällä valtaistuimella nukkuivat kuningas ja kuningatar.

Niin hän kulki edelleen, ja kaikkialla oli niin hiljaista, että saattoi kuulla hengityksensä. Vihdoin hän tuli torniin ja avasi sen pienen kammion oven, jossa prinsessa Ruusunen nukkui. Siellä hän uinui ja oli niin kaunis, ettei prinssi voinut irroittaa hänestä katsettaan, ja prinssi kumartui ja antoi hänelle suutelon. Juuri kun prinssi oli koskettanut häntä huulillaan, avasi prinsessa Ruusunen silmänsä, heräsi ja katseli prinssiä ystävällisesti. Sitten he laskeutuivat yhdessä alas tornista. Kuningas, kuningatar ja koko hoviväkikin heräsivät ja katselivat toisiaan silmät suurina. Hevoset tallissa nousivat ja ravistelivat ruumistaan, metsästyskoirat hyppelivät ja huiskuttivat häntäänsä, kyyhkyset katolla vetivät päänsä esiin siiven alta, katsoivat ympärilleeen ja lensivät niitylle, kärpäset seinällä alkoivat jälleen surista, tuli virisi kyökissä ja keitti ruoan, paisti alkoi jälleen käristä, kokki antoi kokkipojalle jälleen korvapuustin, niin että tämä kiljui, ja palvelustyttö kyni kanan valmiiksi. Sitten vietettiin kuninkaanpojan ja prinsessa Ruususen häät kaikella komeudella, ja he elivät tyytyväisinä elämänsä loppuun saakka.

R. Calamnius:

MIKON ONKIRETKI.

Mikko-pojan mieli palaa
päästä pyytämähän kalaa.
Sää on kaunis, tyyni, kuuma,
nyt siis toimeenpannaan tuuma;
onkimadot, vapa, siima,
niiden laittoon menee tiima.
Kontti selkään, pieksut jalkaan —
sitten onkimatka alkaa.

Näin hän saapuu järven rantaan,
konttiaan ei rupee kantaan,
heittääpi sen mielellänsä
väsyneenä selästänsä.

Tässä onkin oiva paikka,
saattais saada lohen vaikka.
Täytyy olla varuillansa
onkineuvojensa kanssa.

Heipä hei! Jo veti umpeen!
Mikko sai jo yhden lumpeen.
Vahinko ei mitään haittaa,
ongen uudestaan hän laittaa,
syöttiin ensin sylkäiseepi,
katseleepi, käänteleepi,
heittää siiman minne yltää,
rannasta noin kolme syltä.

Hetki vain niin tormas tuolta
lumpehikon takapuolta
onkeen lohi, suuren suuri,
Mikon mittainen on juuri,
vapa notkuu, siima sinkuu,
niinkuin vihuri se vinkuu.
Veden pintaan päästyänsä
lyöpi lohi pyrstöllänsä,
järven pohjaan potkaiseepi,
Mikko vastaan taisteleepi,
hevillä ei hellittäisi,
saaliittahan silloin jäisi.

Mikko parastansa koittaa,
mutta lohi hänet voittaa,
vetää järveen mukanansa
urhoollisen onkijansa,
jok' ei vapaa irti päästä,
ei ees henkeänsä säästä.
Näin he perävilkkaa uivat,
kauas, kauas kulkeutuivat.

Mikkoa näin johtaa lohi
toisten onkimiesten ohi.

Nämät lähtee venheen kanssa,
suuri haavi mukanansa,
Mikon kohta saavuttavat,
haaviin hänet pelastavat!
Lohenkin he haaviin samaan
onnistuvat lippoamaan.
Siinä toisensa he tapaa,
Mikko yhä pitää vapaa.

Venhe rantaan lasketahan,
Mikon kalaa ihaillahan.
Kyllähän nyt poika kastui,
vaan kun kotiansa astui,
uljas lohi selässänsä,
mies on Mikko mielestänsä.

Samuli Suomalainen:

SINNE MENI!

„No auttakaa, hyvät ihmiset, oi!
jo maahan meni nyt multa
niin makeat maidot ja juustot ja voi
ja herttainen kerma kulta!"

Näin huutavi Liisa muori nyt
ja rattaiden luokse hän karkaa,
mut' siellä on kaikki särkynyt. —
Voi sinua, Liisa parkaa!

— — — —

Liisa oli maitomuori.
Liisall' oli koira nuori,
Vahti oli nimi sen.
Maitokuormaa vetäissänsä
metsään loi se silmiänsä,
niinkuin mitä hakien.

Olispa jo useasti
mennytkin ties minne asti,
vaan kun valpas Liisa esti,
niin se aisoissansa kesti.

Mutta kerran sattui niin:
kulkivat he taasen kaupunkiin.
Liisa ilomiellä,
Vahti — mitä vielä!
Suruissansa vaan
toimeen tukalaan,
niin juur' siellä,
missä juoksee puro pien'
— huh, kun juttu tää
hirvittää! —
jänis hyppäs poikki tien.

Liisa hämmästyi
Liisa äimästyi;
siunas kerran, toisen,
nähden pedon moisen.
Vahti hyörähti,
Vahti pyörähti,
haukahti ja — sillä erää
lähti jänön perään.

Katsokaas nyt vääräsäärtä:
tuolla pitkin ahon äärtä
juoksee, kiskoo,
koipiaan viskoo.
Vahti poika koittaa
pupu parkaa voittaa,
mutta äkkiäpä — rops! ja raps!
— Voi sinua tuhma laps'! —
Nyt sun kävi sillä-kurin:
rattaat meni nurin.
Liisa kävi parkuun,
jänis pääsi karkuun.

A. Oksanen:

KETTU JA KORPPI.

Aamulla jo alkoi olla päivä,
aholla kun juoksi ketturäivä,
joka etsi aamusuurustansa,
sillä nälkä kurni suoliansa,
kun ei eilispäivän syömisistä
ollut paljon mitään virkkamista.
Tuossapa nyt keksi korpin puussa,
joll' ol' aika juustopyörä suussa.
Vesi kiehahtavi kielellensä
ja hälle iski mielehensä:
— Milläs keinoin juuston tuolta saisin?
Jospa häntä hiukan narrajaisin!
Ei oo millänsäkään eikä juokse,
hiljalleen vain astuu korpin luokse
ja sanoo lähelle tultuansa
— hunaja ja nöyryys huulillansa —
— Hyvää päivää, herra Korppeliini,
voi, kuin teidän nuttunne on fiini!
Meillä muill' on päällä nahkatakki,
mutta teill' on kiiltomusta frakki.
Teill' on myös jalassa saappahaiset,
joiss' on alla aika anturaiset,
sormukset soreat sormissanne,
rengas kummassakin korvassanne.
Miestä kauniimpaa ja pulskempata
taivaan alta ei taideta tavata.
Ja kuin ain' suuremmissa suvuissa
lapsi on totutettu lauleluissa,
niin ajattelee typerä pääni,
että teilläkin ois' laulunääni.
Käen sekä leivon voittaisitte,
kun vain laulamaan antauisitte!
Korppikos hyväksyi kiitostansa,
laulaja muka oli luulostansa.
Rykäsi — ja äänen raikahutti,

niin että kangas toisen kajahutti.
Juustopa pudota putkahtavi,
ketun suuhun suoraan sutkahtavi.
Ja kun korppi kaikkein ihmeheksi
kuuli laulaneensa, niin hän keksi,
ett' ol' suurus suustansa pudonna,
keksi, kuinka kettu, lemmon konna,
pojes juosta pötki juuston kanssa,
hälle vielä nauroi juostessansa!

LAPSIEN ELÄMÄSTÄ.

Kirj. *Rafael Hertzberg* (Suom. Paavo Cajander).

1. Paimentyttö.

Suvituuli puhaltaa,
Käki puussa kukahtaa,
Kukat maassa päitään kumartaapi;
Aholl' astuvat
Pienet karitsat,
Näitä torpan tyttö paimentaapi.

Tyttö laulaa näin:
Hauska tääll' on käydessäin
Kaiken päivää karjaa paimentaani.
Kivell' istun vain
Koivu kattonain,
Aho vihanta mun ryytimaani.

Läpi metsän välkkyen
Hohtaa iltaruskonen
Kultaisina ruusuina mua kohti.
Mieli tekis' vaan
Niitä noutamaan,
Mut' en äidin luota mennä tohdi.

2. Marjassa.

Nyt on meillä taasen
Suvi suloinen,
Kukkaisiss' on niitty,
Metsä marjainen.

Ota tuohkosesi,
Jonka sulle tein,
Ahollen mua seuraa,
Tule siskosein!

Siellä koko päivä
Sitten iloitaan,
Laulain mansikoita
Kilpaa poimitaan.

Ja jos leikitessä
Kaatuis tuohkonen,
Pian poimitaan se
Taasen täytehen.

3. Köyhän jouluilta.

Niin kylmä metsäss' ompi
Ja raskas taakka on,
Ja pitk' on tie, ja itse
Nuor' olen, voimaton.

Takassa torpan tuolla
Heloittaa valkeat,
Ja lapset leikitellen
Tuvassa remuavat.

Kyll' olis minullenkin
Siell' ehkä soppinen,
Ja lämmintä ja ruokaa
Köyhänkin lapsellen.

Mut mua äiti armas
Odottaa kodissaan,
Ja paras joulu-ilo
On hänen seurassaan.

Kun äiti tulen laittaa
Nokiseen uunihin
Ja sarvileivän taittaa, —
On joulu meilläkin.

SAARIJÄRVEN PAAVO.

Kirj. J. L. Runeberg (Suom. Paavo Cajander).

Saarijärven salomailla asui
Tilallansa hallaisella Paavo,
Perkas, hoiti ahkerasti maataan.
Mutta Jumalalta kasvun toivoi.
Vaimoineen ja lapsineen hän siinä
Niukkaa leipäänsä söi hiess' otsan,
Ojat kaivoi, kynti, touon kylvi.

Tuli kevät, nietos suli mailta,
Myötään vieden puolet orahista
Tuli kesä, rae kulki mailla,
Kaatoi maahan puolet tähkäpäistä;
Tuli syksy, kaikki ryösti halla.
Tukkaa riistäin Paavon vaimo lausui:
Paavo parka, kovan onnen lapsi,
Sauvaan tartu, Herra meidät hylkäs;
Miero raskas, raskahampi nälkä!

Vaimon käteen tarttuin Paavo lausui:
Vaikka koettaa, eipä hylkää Herra.
Pane leipään puoleks petäjäistä,
Kaksin verroin minä ojaa kaivan,
Mutta Jumalalta kasvun toivon.

Pantiin leipään puoleks petäjäistä,
Kaksin verroin ojaa kaivoi Paavo,
Lampaat myi ja siement' osti, kylvi.
Tuli kevät, nietos suli mailta,
Mut ei orahia vesi vienyt;
Tuli kesä, rae kulki mailla,
Kaatoi maahan puolet tähkäpäistä;
Tuli syksy, kaikki ryösti halla,
Rintojaan löi Paavon vaimo lausuin:
Paavo parka, kovan onnen lapsi,
Kuollaan pois, jo Herra meidät hylkäs;
Kova kuolo on, mut toivo turha!

Vaimon käteen tarttuin Paavo lausui:
Vaikka koettaa, eipä hylkää Herra.
Pane toinen verta petäjäistä,
Ojat kahta suuremmat ma kaivan,
Mutta Jumalalta kasvun toivon.
Pantiin toinen verta petäjäistä,
Kahta suuremmat loi ojat Paavo,
Karjan myi ja siement' osti, kylvi.

Tuli kevät, suli nietos mailta,
Mut ei orahia vesi vienyt:
Tuli kesä, rae kulki mailla,
Mut ei kaatunutkaan kaunis olki;
Tuli syksy, sivu sitkaimitten
Kulki halla viljaan koskematta.

Paavo lankes polvilleen ja lausui:
Vaikka koettaa, eipä hylkää Herra!
Polvillensa vaimo lankes, lausuin:
Vaikka koettaa, eipä hylkää Herra!
Mutta miehellensä virkkoi vaimo:
Paavo, Paavo, riemull' ota sirppi,
Syrjähän nyt petäjäinen silkko,
Rukihisen nyt ma leivän leivon!

Vaimon käteen tarttuin Paavo lausui:
Vaimo, vaimo, sit' ei kuri kaada,
Joka toista hädässä ei hylkää.
Pane leipään puoleks petäjäistä,
Veihän naapurimme touon halla.

Hilda Tihlä:

YSTÄVÄN MURHA.

Eliina vietti kahdeksatta syntymäpäiväänsä, kun äiti hänelle lahjotti pienen, hontelokoipisen vasikan.

— Saanko minä sen ihan omakseni? kysyi Eliina ylen onnellisena moisesta arvokkaasta lahjasta.

— Aivan omaksesi, vastasi äiti. — Ruoki ja hoida sitä hyvin, niin saat siitä suuren lehmän. Se, näes, kasvaa kuten sinäkin.

Eliina juoksi navettaan, meni vasikkansa luo ja sitä kaulalle taputtaen pieni emäntä nyt esitteli itsensä pienelle lehmälleen.

— Sinä olet nyt minun oma lehmäni, äiti antoi sinut minulle omaksi!

Ja siitä asti alkoi heidän ystävyytensä, joka oli niin lämmin ja syvä kuin vain kahden viattoman ja hyvänsuovan olennon välillä voi olla.

Eliina antoi vasikalleen nimen Sunnikki, syystä että hän tahtoi pitää sitä kunniassa ja Sunnikki-nimi kuulosti niin arvokkaalta ja aito lehmämäiseltä.

Nimeen taisi liittyä jonkunlainen ennustus, sillä kauan ei Sunnikki tahtonutkaan olla vasikkana. Se kasvoi, kehittyi ja paisui nopeasti. Se sai ennen pitkää arvonimen mullikka, kun Eliina yhä vielä oli pieni tyttönen. Tämä ei kuitenkaan heidän ystävyyteensä mitään vaikuttanut. Sunnikki kohteli emäntäänsä aivan kuin vertaistaan, se tepasteli, ravisteli päätään, mylvi, möyrysi ja oli kuin ennenkin.

Sunnikki oli Eliinan mielestä kyläkunnan kaunein lehmä. Sen pää oli musta, mykyräinen ja sarveton, vatsan alus tumman-, selkä vaaleanruskea, takaraajat valkoiset. Ihmiset sanoivat

sitä rumaksi ja se teki kovin pahaa Eliinan sydämelle — — — sillä Jumalahan sen Sunnikin oli sellaiseksi luonut.

Keväällä kun lehmät laskettiin laitumelle, huomasi äiti, että Sunnikki oli lihavampi ja kiiltäväkarvaisempi kuin toiset lehmät. Äiti arveli, että Eliina oli anastellut toisten lehmien ruoka-annoksista omalleen, vaikka siinä hän erehtyi. Eliina oli suoraan aitasta ottanut leipää ja jauhoja, joita talon ei ollut vara lehmille syöttää.

Eliina oli vanhempiensa ainoa lapsi. Hänellä ei näin ollen ollut muita uskotuita eikä tovereita kuin Sunnikki. Sille hän kertoi kaikki pienet surunsa ja huolensa, kuten ilonsakin. Sunnikki oli hienotunteinen ja uskollinen, ei koskaan nauranut, ei ilveillyt, eikä pilkannut, vaan käsitti, että pienellä tyttösellä on tässä maailmassa paljon kärsimyksiä, jos on ilojakin.

Sunnikki tiesi, ettei Eliina tahallaan astioita särkenyt, ne putoilivat vahingossa käsistä, aivan samalla tavalla kuin valeetkin pikku suusta. Paljon sellaista, joka äidin mielestä oli ihan käsittämätöntä, oli Sunnikista päivän selvää ja täysin luonnollista ja anteeksiannettavaa.

Toisaalta taas kun kylän lapset alkoivat Eliinaa kutsua „mullikka-Eliinaksi", ei tyttönen ollenkaan loukkaantunut, sillä kutsuivathan ne Sunnikkiakin Eliinan mullikaksi. Mutta kun naapurin poika sepitti tällaisen laulun, että:

sarveton lehmä ja pennin raha
löytyy vaikka kellä,
ja jolla ei muuta tavaraa ole
sen ei passaa rehennellä,

niin siitä Eliina suuttui, — suuttui niin kovasti laulun sepittäjälle, että päätti aina olla hänelle vihanen. Sillä paitsi sitä, että laulu kovasti solvasi Sunnikin arvoa, joutui Eliina sen kautta jokaisen ihmisen suuhun ympäri maailmaa. Aina kun kylän lapset näkivät hänet, alkoivat he hoilata:

— Kuules, mullikka-Eliina, että sarveton lehmä ja pennin raha .

Ne olivat kuitenkin vain pieniä kiusoja verrattuina siihen iloon, mikä Eliinalla ja Sunnikilla oli keskinäisestä ystävyydestä. —

Sinä kesänä, jolloin Sunnikki ensi kerran laskettiin toisten lehmien kanssa laitumelle, tuli huono heinävuosi; kuivuus

ensin keväällä näivetytti ruohon oraan ja heinäkuulla taas alkoivat ylettömät sateet. Heiniä ei tullut latoihin kuin nimeksi.

Isä jutteli äidille, että elukkain lukua oli vähennettävä, jos tahdottiin talven yli päästä, ja Eliina kuvitteli mielessään miten autio ja kolkko navetta on, kun ei siellä ole muita lehmiä kuin Sunnikki yksin. Hänen oli paha ja ikävä olla ystävänsä tähden, jonka täytyisi pitkät, talviset yöt yksin viettää pimeässä navetassa. Mutta olihan sekin sentään parempi kuin nälkä, jota Sunnikki polosen täytyisi kärsiä, jos muita lehmiä eloon jäisi. Muilla lehmillä ei Eliinan mielestä ollut mitään arvoa, ne olivat tavallisia elukoita vain, nautoja, joita ruokittiin maidon takia ja tapettiin aina tarpeen tullen. Toisin oli Sunnikki. Se oli olento, jolla oli sydän, tunto, sielu ja ymmärrys.

Tuli syksy.

Eräänä syyspäivänä äiti houkutteli Eliinan korpisuolle karpaloita poimimaan. Se oli aina ennen ollut hauskaa työtä. Oli niin mukavaa kulkea routaisella suolla, jossa korret ratisten taittuivat jalan alla ja jossa tuokkonen pian täyttyi kovista, ympyriäisistä marjoista.

Mutta tällä kertaa Eliinaa ei mikään huvittanut. Hän tunsi painostusta sielussaan ja metsä niin sanomattomasti pelotti. Se tuntui kuolleelta, susien asuinsijalta ja jos miltä. Hän lähti pian kotiin.

Kun hän saapui pirttiin, näki hän miten isä ja kaksi muuta miestä kauheasti ärjyen tepastelivat Sunnikin kanssa. Heillä oli nähtävästi aikomus kaataa Sunnikki liisterekeen, joka oli permannolla. Äiti istui pankolla sanko kädessä ja odotti.

— Mitä, mitä te teette minun Sunnikilleni, kysyi tyttönen hätäisesti ja pirtti alkoi samassa pyöriä hänen silmissään.

Sunnikki äänen kuultuaan riuhtasi itsensä irti ja meni ystävänsä luo. Eliina tarttui sen kaulaan ja alkoi itkien vakuuttaa:

— Oma, hyvä Sunnikkini, sinulle ei kukaan saa tehdä mitään pahaa niinkauan kuin minä elän. Pieni Sunnikki-parka, elä pelkää, minä olen tässä ja minä puolustan sinua, soo, soo . . .

Isä tarttui lasta olkapäähän ja talutti nurkkaan.

— Ei, ei, ei! Sunnikkia ei tapeta niin kauan kuin minä elän, kirkasi tyttö kauhun ja tuskan valtaamana ja juoksi Sunnikin ja isän väliin.

Syntyi taistelu elämästä ja kuolemasta. Isä koetti saada tyttöä nurkkaan, mutta tyttönen ponnisti kaikin voimin vastaan, kirkui, repi ja polki jalkaa. Mutta mikään ei auttanut, isä ja äiti olivat väkevämmät.

— Siinä sikiössä asustaa itse paha henki, sanoi isä ja heitti Eliinan tukasta nurkkaan.

Miehet sitoivat Sunnikin jalat; se ei enää tehnyt vastarintaa, vaan kaatoi itse itsensä rekeen. Isä otti pankolta käteensä suuren, terävän veitsen ja oli juuri pistämäisillään sitä Sunnikin kurkkuun, kun Eliina jälleen hyökkäsi esiin ja tarttui murhaajan käteen:

— Isä-kulta, isä-kulta, älkää tappako Sunnikkia, minä vien sen muualle, ettei se syö heiniä isä, minä olen niin hyvä, rakas, kulta isä . .

— Onko tuo kakara riivattu! oli isän vastaus.

— Isä, valitti tyttö kasvoillaan kuoleman tuska, jos ei se pääse taivaaseen, kun, kun . . .

— Hyvänen aika tuota tyttöä, nauroi äiti, eihän elukoilla ole sielua!

Sunnikin kaulasta virtasi veri. Viimeisen kerran se loi katseensa ystäväänsä, rakkaan, surullisen, avuttoman silmäyksen. Sanomaton kaiho, tuska ja kostonhimo täytti lapsen sydämen.

Isä piti verisankoa Sunnikin kaulan alla ja äiti hämmensi verta. Isän kädet olivat veriset ja verinen oli puukko lattialla.

Älä ole milläsikään, Eliina, lepytteli äiti, huomenna sinä saat oikein makeita verilättyjä

II

UNKARILAISIA KANSANRUNOJA:

Kelemen muurarin vaimo.

(Suom. O. Manninen).

Liiton kaksitoista muuraria laati
uljaan Dévan linnan tehdäksensä, vaati
valmistuissa puoli vakkaa hopeoita,
vaati puoli vakkaa kultakolikoita.
Dévan kaupunkiin jo miehet menivätkin,
Dévan korkeaa jo linnaa tekivätkin:
mit' on puoleen päivään tehty, iltaan hajoo;
mit' on iltaan tehty, aamulla se vajoo.

Miestä kaksitoista mietti, minkä taisi,
muurit pystyssä mi pysymähän saisi,
viimein tulevat jo tuohon ajatukseen,
tuohon vannoutuvat vahvaan sopimukseen:
„Kenen vaimon ensiks' saapuvan me näämme,
hänet hellävaroin tuleen heittäkäämme,
hennon ruumiin tuhka kalkkiin survokaamme,
Dévan korkeanpa linnan tehdyks' saamme.

„Ajomies, sa vauraamp' ajomies, mua saata,
mielin katsomaan nyt mieheni työmaata!"
Muurarin noin virkkoi, Kelemenin, vaimo —
„Valjastaos hevot, valjakkoni aimo,
tuo'os tuokiossa orhit oven luo ne,
pian tullaksemme Dévan linnaan tuonne!"

Puolitiess' on matka, nousee pilvi sankka,
rajuilma raivoo, putoo sade rankka.
„Emme, emäntäni, tähtöseni, menne,
yöllä unta näin mä, pahaa ties se enne,
unta näin mä: olin käyskelevinäni
Kelemenin pihall', ypö-yksinäni.
Mustaan verhottu, kas, piha kaikk' on ihan,
syvä kaivo tehty keskelle on pihan, —
hukkui Kelemenin poikanen sen veteen.
Hyvää ei se uni ennusta nyt eteen.
Armas emäntäinen, kotiin kääntynemme!"
— „Aja, ajomies sa, emme käänny, emme.
Minunpa, ei sinun, hevot, vaunut lievät,
ruoskall' iske, jotta vinhemmästi vievät!" —

Kohti Dévan linnaa hevot juoksi, — näkee
Kelemen jo kaukaa, keitä tulla käkee,
kauhuun tyrmistyvi, rukoilevi: „Kanna
kauas hänet, apus, armoluoja, anna!
Jalat taita neljän voikko-orhin alta,
vaunun neljä pyörää särje, kaikkivalta,
iske tielle eteen lieska salamainen,
kotiin valjakkoni käännä korskuvainen!" —
Kohti Dévan linnaa hevot veivät, veivät,
eivät vammaa saaneet hevot, vaunut eivät.

„Terve, kaksitoista muuraria, teille!
Terve, Kelemen, myös sulle! — — Muurareille
mik' on tullutkaan? Jos tervehdyksen keille
yhden tein, kaks' itse ennen sain; nyt niitä
kaksi tein, ei kukaan kuule, niist' ei kiitä!" —
Tervehtii noin vaimo, miespä vastaa: „Sulta
eivät tervehdystä kiellä, vaimo kulta!
Mutta miksi tulit turmapaikkaan tähän?
Sinut hellävaroin tuleen heitetähän!
Vannoi kaksitoista muuraria: 'Nainen,
tänne miehens' eteen ensiks' saapuvainen,
heti hellävaroin tuleen tuiskatkaamme,

hennon ruumiin tuhka kalkkiin survokaamme,
niinpä korkean me teemme Dévan linnan,
niinpä vain me saamme työstä kalliin hinnan.

Tuon jo tunsi koito Kelemenin nainen,
vastatuks' sai sydän murheenkukkurainen:
„Kuulkaa, kaksitoista murhaajaa, kun anon,
odottakaa, kunnes hyvästit ma sanon,
hyvästelen armaat ystävättäreni,
oman ihanaisen, pienen pilttiseni.
Kolmet kuolinkellot saattaa vainajaakin, —
jää mun koito pääni vaille ainoaakin!" —
Kulki kotihinsa nyt jäähyväisille
Kelemenin vaimo vielä viimeisille,
hyvästelemähän ystävättärensä,
oman ihanaisen, pienen pilttisensä.

Kelemenin vaimo takaisin jo ehti,
Dévan kukkulalle kulki, kyynelehti.
Hänet hellävaroin tuleen tuiskasivat,
hennon ruumiin tuhkan kalkkiin sekoittivat,
tekivät niin Dévan korkean he linnan,
niinpä vain he saivat työnsä kalliin hinnan.

Kelemen kun kotiin saapui urakastaan,
tuli oma piltti pienokainen vastaan:
„Tervetullut kotiin taasen, taatto kulta!
Miss' on armas äiti, minne mennyt multa?" —
Vastaa oma taatto, viihdytellä halaa:
„Maltu, lapsi, maltu, illall' äiti palaa."

„Luoja, luoja, ammoin ilta tuli, meni,
eipä tullut kotiin, armas äityeni!
Totta vilpitöntä virka, taatto kulta:
miss' on armas äiti, minne mennyt multa?" —
„Maltu, lapsi, maltu, aamull' äiti palaa",
vastaa oma taatto, viihdytellä halaa.

„Luoja, luoja, ammoin aamu tuli, meni,
eipä tullut kotiin armas äityeni!
Totta vilpitöntä virka, taatto kulta:
miss' on armas äiti, minne mennyt multa?“ —
„Mene Dévan linnaan, lapsi, äitis armaan
muurasivat keskeen kivimuurin harmaan.“

Lähti piltti pieni, itki, juoksi, juoksi,
joutui korkean jo Dévan linnan luoksi,
kolmasti hän huusi Dévan linnan alla:
„Äiti kulta, vastaa sanall' ainoalla!“ —
„En voi haastaa, lapsi, muuripaadet painaa:
olen paatten vahvain vangitsema vainaa!“

Murtui sydän orpo, alta maankin kuori,
sinne vaipui äidin piltti armas, nuori.

PAIMENEN KULTA.

Unkaril. kansanruno (O. Manninen)

Juottokaivon päällä
tuikuttaa jo tähti.
Kultasensa luokse
lammaspaimen lähti.

Tuiskii tuuli, nousee
tuima ilma tiellä.
Tule sisään, kulta,
viluun kuolet siellä.

Paistuivat jo piiraat,
jähtyivätkin iltaan,
tule kulta, saatpa
maistaa makeimmiltaan.

PAIMENEN PÄIVÄT.

Kelle päivä suotu, kelle,
paremmat kuin paimenelle?
Kaitsee laumojansa,
soittaa huiluansa,
viettää iloviikkojansa.

Lihall' elää, silavalla
katon karstamustan alla,
katsoo laumojansa,
soittaa huiluansa,
ahdista ei huolten ansa.

Huiluunsa jos ikävystyy,
säkkipillin soittoon pystyy,
sisään lampaannahan
henkää mielipahan,
harmin tuuliin haihtumahan.

LEGENDA.

Kirj. *W. von Goethe* (suom. V. A. Koskenniemi)

Kun vielä, salaten suuruuttaan,
meidän Herramme kulki päällä maan.
ja oppilait' oli täysin määrin,
jotka tulkitsi kalliit sanansa väärin,
hän ohjasi heitä turuille, teille
ja puhui siellä halusta heille,
sillä alla vapaan taivahan
sanan pikimmin löytää sattuvan.
Opit korkeat niin hän, kussa hän kulki,
pyhän suunsa kautta saattoi julki,
pani vertauskuviinsa totuuden murun,
teki temppelikseen markkinaturun.

Niin kerran, kun joukkoansa johti
hän rauhassa pientä kylää kohti,
näki tiellä kiiltävän esineen,
näki hevosenkengän kappaleen.
Päin Pietaria hän silmänsä luo:
„Ota maasta rautakappale tuo“
Pyhä Pietari tuost' ei milläänkään,
oli nähnyt unta käydessään,
oli suurta ja syvää kuvitellut,
oli mielessä maailman rakennellut,
oli antanut ajatustensa viedä,
eik' ajatukset rajoista tiedä.
Oli liian pieni löytönen,
ois valtikka tullut olla sen.
Hän moisen vuoksko selkäänsä vaivais,
palan rautaa maantieojasta kaivais?
Tien oheen hän kauas katsoi pois
kuin ei Mestarin sanoja kuullut ois.

Meidän Herramme pitkämielinen
maast' ottaa rautakappalen
eikä siitä sen koommin virka hän.
Kun tullahan vihdoin kylähän,
sepän oveen kolkuttain hän lyö
ja raudan kolmesta pennistä myö.
Turun poikki sitten kulkiessa
näkee kirsikoita hän vakkasessa
ja ostaa kolmella pennillä niitä —
ei synny suurtakaan kauppaa siitä!
Mut marjat elein rauhaisin
hän pistää hihansa poimuihin.

Ulos toisesta portista astuttiin
ja tultiin aavalle nummelle niin,
miss' ei varjoa puu, ei pensas suo,
mut aurinko paahtava hellettä luo,
ja missä vesitilkkanen
ois ollut aartehen arvoinen.

Meidän Herramme edellä vaeltaa,
salavihkaa kirsikan pudottaa.
Pyhä Pietari kohta sen korjaa pois
kuin jos kultaisen omenan löytänyt ois,
söi makeaan suuhunsa marjasen.
Meidän Herramme hetken jälkehen
suo pudota kirsikan toisenkin —
sen noukkii Pietari pikimmin.
Panee Herramme kumartumaan näin
monet kerrat Pietarin peräkkäin.
Kun kestänyt tuota on kotvasen,
puhui Herramme hänelle hymyillen:
„Jos ajallas vaivan nähnyt sa oisit
nyt mukavammin kulkea voisit.
Ken pieniä seikkoja halveksuu,
vielä pienempien vuoks' vaivautuu."

PROMETHEUS.

W. von Goethe (suom. Uuno Kailas)

Taivahas peitä, Zeus,
sumupilvihin
ja voimaasi niinkuin poika,
joka ohdakkeita katkoo,
koe tammihin ja vuorten huippuihin.
Siten järkytä sentään
et maatani minun,
et majaani minun, jot' et kattanut sinä,
et liettäni minun,
jonka loimotuksen
kademielin näet.

En auringon alla tunne
kurjempaa kuin te, jumalat!
Niukasti ruokitte
uhriveroilla,

rukousten hengellä
majesteettianne
ja nääntyisitte nälkään,
elleivät lapset ja kerjurit
houkkina toivois vielä.
Kun olin lapsi
enkä tietänyt kättäni pitemmälle,
eksynyt katseeni kääntyi
päivän puoleen, kuin olis siellä
itkuni kuuleva korva,
sydän kuin minun,
joka ahdistettua säälii.

Kuka auttoi mua
titaanien väkivaltaa vastaan?
Kuka kuolosta pelasti minut
ja orjuudesta?
Tätä kaikkea etkö sä itse tehnyt,
pyhä, hehkuva sydän?
Ja nuorena, hyvänä petettynä
kiitosta hehkunut etkö
pilvissä-nukkujalle?

Sua kunnioittaa? Miksi?
Liensitkö koskaan tuskia
raskautetun?
Pyyhitkö koskaan kyyneltä
ahdistetun?
Minust' eikö takonut miestä
kaikkivaltias aika,
iankaikkinen kohtalo myös,
minun herrani, Zeus, ja sinun?
Luuletko ehkä:
mun pitäisi elämää vihata,
erämaahan paeta,
kun eivät kaikki
unelmat kypsyneet?

Tässä istun, teen ihmisiä
oman kuvani mukaan,
suvun kaltaiseni,
kärsimään, itkemään,
nauttimaan, riemuitsemaan,
sua ylenkatsomaan
kuin minä!

YÖN HETKIN HILJAISIN.

Otto Julius Bierbaum (suom. Uuno Kailas)

Yön hetkin hiljaisin,
kun tuskin hengitän,
kun nousee sirppi kuun
maan yli himmeän,

kun äänetöntä on
ja tyyntä mielessäin,
— mä maahan lapsuuden
taas seuraan sydäntäin.

Nään, kuinka paapersin
mä pienin saappahin,
mä lapsensilmät nään
ja pienet kädetkin

ja kuulen äänen myös
niin kirkkaan, selkeän.
Niin mietin alla päin
mä teitä elämän:

Ah ootko, ootkohan
sä käynyt kaikki ties
niin puhtain saappahin
kuin kulki pikkumies:

Ja onko, onkohan
sun sanas jokainen
niin suora, vilpitön
kuin suussa lapsen sen?

Ja voitko, voitkohan
nyt luoda katsehes
niin suoraan aurinkoon
kuin lapsensilmines?

Mä vaiti tuijotan
kuun kalvaan sirppihin.
Mun surun-raskast' on
yön hetkin hiljaisin.

H. C. Andersen:

KIHLATUT.

Hyrrä ja pallo olivat laatikossa muiden leikkikalujen joukossa, ja sitten sanoi hyrrä pallolle:

Emmekö menisi kihloihin, kun kuitenkin olemme yhdessä laatikossa?

Mutta pallo, joká oli neulottu sahvianinahasta ja oli yhtä paljon olevinaan kuin hieno neiti, ei viitsinyt vastata sellaiseen.

Seuraavana päivänä tuli pieni poika, joka omisti leikkikalut. Hän maalasi hyrrän punaisella ja keltaisella ja löi keskelle sitä messinkinastan. Näyttipä todella komealta, kun hyrrä pyöri.

— Katsokaa minua! sanoi se pallolle. — Mitä te nyt sanotte? Emmekö menisi kihloihin, me sovimme niin hyvin yhteen: te hypitte ja minä tanssin. Onnellisemmaksi kuin me kaksi ei kukaan voi tulla.

— Vai niin te luulette! sanoi pallo. — Te varmaan ette tiedä, että minun isäni ja äitini ovat olleet sahvianitohvelit ja että minulla on korkki ruumiissani.

— Niin, mutta minä olen mahonkipuuta, sanoi hyrrä, —

ja itse pormestari on sorvannut minut, hänellä on oma sorvipenkki, ja siitä oli hänelle suuri huvi.

— Niin, voinko minä luottaa siihen? sanoi pallo.

— Älköön piiska ikinä sattuko minuun, jos valehtelen! sanoi hyrrä.

— Te puhutte hyvin kauniisti puolestanne! sanoi pallo, — mutta minä en kuitenkaan voi, minä olen miltei puoleksi kihloissa erään pääskysen kanssa. Joka kerta, kun minä nousen ilmaan, pistää se pään pesästä ja sanoo: — Tahdotteko, tahdotteko? Ja nyt minä sisällisesti olen vastannut myöntävästi ja se on miltei kuin olla puolikihloissa. Mutta minä lupaan teille, etten koskaan unohda teitä.

— Niin, onhan se jo sekin jotain! sanoi hyrrä ja sitten he eivät puhuneet toisilleen.

Seuraavana päivänä otettiin pallo esiin. Hyrrä näki, kuinka se lensi korkealle ilmaan kuin lintu, viimein ei sitä ensinkään voinut nähdä. Joka kerta tuli se taas takaisin, mutta teki aina korkean hyppäyksen, kun kosketti maata. Ja se johtui joko kaihosta tai siitä, että sillä oli korkki ruumiissa. Yhdeksännellä kerralla jäi pallo sille tielleen eikä enää tullut takaisin. Ja poika etsi ja etsi, mutta poissa se oli.

— Minä kyllä tiedän, missä se on! huokasi hyrrä, — se on pääskysen pesässä ja naimisissa pääskysen kanssa!

Kuta enemmän hyrrä sitä ajatteli, sitä enemmän se mieltyi palloon. Juuri siksi, ettei hän voinut saada häntä, lisääntyi rakkaus. Se, että hän oli ottanut toisen, se siinä juuri oli ärsyttävää. Ja hyrrä pyöri ympäri ja hyöri, mutta aina se vain ajatteli palloa, joka sen ajatuksissa kävi yhä kauniimmaksi ja kauniimmaksi. Niin kului monta vuotta — ja sitten se oli vanhaa rakkautta.

Eikä hyrrä enää ollut nuori. Mutta sitten se eräänä päivänä kullattiin kokonaan. Ei koskaan se ollut näyttänyt niin kauniilta: se oli nyt kultahyrrä ja hyppi niin, että hyrisi. Niin, se se oli jotakin! Mutta yht'äkkiä se hyppäsi liian korkealle ja — poissa se oli!

Etsittiin ja etsittiin, yksin kellaristakin, mutta sitä ei löytynyt.

Missä se oli?

Se oli hypännyt rikkatynnyriin, missä oli kaikenlaista, kaalintynkiä, rikkoja ja soraa, jota oli pudonnut alas kattokourusta.

— Nyt minä totisesti olen joutunut hyvään paikkaan. Täällä kultaus pian voi lähteä minusta. Ja mitä roskajoukkoa se onkaan, jonka sekaan olen joutunut! Ja sitten se vilkuili pitkään kaalintynkään, joka oli leikattu poikki liian likeltä, ja omituiseen pyöreään esineeseen, joka oli vanhan omenan näköinen. Mutta se ei ollutkaan omena, se oli vanha pallo, joka monta vuotta oli maannut kattokourussa likoamassa.

— Jumalan kiitos, tänne tulee sentään jokin vertainen, jonka kanssa voi puhua! sanoi pallo ja katsoi kullattua hyrrää. — Minä olen oikeastaan sahviania, neidon kädet ovat minut neuloneet ja minulla on korkki ruumiissani, mutta sitä ei kukaan näkisi minusta! Minä olin viettämäisilläni häitä erään pääskysen kanssa, mutta sitten minä putosin kattokouruun ja siellä minä olen maannut viisi vuotta likoamassa. Se on pitkä aika — on kuin onkin — neidolle!

Mutta hyrrä ei sanonut mitään, hän ajatteli vanhaa kultaansa, ja kuta enemmän hän kuuli, sitä selvemmäksi hänelle kävi, että se oli tämä.

Silloin tuli palvelustyttö ja aikoi kääntää nurin tynnyrin.

— Hei vaan, siinähän on kultahyrrä! sanoi hän.

Ja hyrrä joutui takaisin huoneeseen ja suureen arvoon ja kunniaan, mutta pallosta ei kuulunut mitään, eikä hyrrä enää koskaan puhunut vanhasta rakkaudestaan. Se menee ohi, kun kulta on maannut viisi vuotta vesikourussa likoamassa, niin, häntä ei koskaan tunne, kun hänet tapaa rikkatynnyrissä.

KANSALLISLAULU.

Sándor Petöfi (suom. O. Manninen)

Nouse, magyar! Kutsuu maasi!
Nyt on tarvis tapparaasi!
Nyt jos koskaan! Valitkaamme:
vapaus vai orjuus maamme?
Kautta taivaan luojan vala vannokaa:
orjuuteen ei enää taivu tämä maa!

Kauan orjuutemme kesti,
isilt' ikirauhan esti:
vapaana ken eli, kuoli,
hoivaa orjain maass' ei huoli.
Kautta taivaan luojan vala vannokaa:
orjuuteen ei enää taivu tämä maa!

Kurja, ken ei maataan puolla,
tohdi ei sen eestä kuolla,
kelle rakas herja henki
yli maansa mainehenki!
Kautta taivaan luojan vala vannokaa:
orjuuteen ei enää taivu tämä maa!

Kirkkaampi kuin kahle halpa,
kauniimpi on kantaa kalpa.
Kahlitut me oltiin orjat,
vaan nyt soimaan säilät sorjat!
Kautta taivaan luojan vala vannokaa:
orjuuteen ei enää taivu tämä maa!

Kaunis, kuulu maine maamme
ennalleen taas nostakaamme;
vuosisatain tahra, saasta
hurmein huuhtokaamme maasta!
Kautta taivaan luojan vala vannokaa:
orjuuteen ei enää taivu tämä maa!

Ääreen lepokumpujemme
lankee lapset lapsiemme,
meitä siunaa, mieless' yhä
sankarien muisto pyhä.
Kautta taivaan luojan vala vannokaa:
orjuuteen ei enää taivu tämä maa!

TALVI-ILTA.

Sándor Petöfi.

Miss' on sateenkaartes kirjohohde, taivas?
Missä kirjokukkas, keto? Ken ne raivas?
Missä puron soitot, linnut laulavaiset,
kevään hempi, kesän aarteet armahaiset?
Menneet auvoineen jo auringot ja aamut,
muistoon palaavat kuin valjut haudan haamut.
Lunta, pilviä muut' ei näy yltä, alta;
mieron tiell' on maa, vei kaikki talven valta.

Maa on tosiaan kuin miero-ukko, päällä
valkovaippa-resu, paikkaeltu jäällä;
viel' on risaiseksi jäänyt monta kohtaa,
alta paljas pinta pakkasessa hohtaa.
Viluss' äijä-parka värisee — sen arvaa —
muotoon huoli, kurjuus huokuu kalmankarvaa.
Kenpä uurastaa nyt mielis ulkosalla?
Ei, nyt olla kelpaa oman orren alla.

Luojaa kiittäköön se, kelle antoi luoja
asunnon ja perheen, kell' on lämmin suoja.
Kuink' on kultainen nyt oma tupa oiva,
perheen herttaisen ja kodin lämmin hoiva!
Mökki pieninkin on taikalinna ihan,
kun vain puit' on takkaan pinosessa pihan.
Joka hyvä sana, muulloin viemä tuulen,
suoraan sydämeen nyt lentää päältä huulen.

Illat varsinkin, ne kuink' on ihanoita!
Etpä uskois, ellet itse tuntis noita.
Perheen pää tuoll' istuu, nojaa pöytään laajaan,
naapurien kanssa tarinoipi taajaan.
Piiput ryöhää, eessä pullo kupurinta
talon varaa vanhint' on ja maistuvinta;
pyrkimälläkään sen pohjaan eivät pääse,
pullo täyttyy taas, jos vajahaksi jää se.

Kehoittaa heit' oiva emäntä, — ei huolta,
että löis hän laimin emännyyden puolta,
senpä viran kuin viis sormeaan hän tietää,
ymmärtää, mit' olla, kuinka olla sietää,
talon kunniast' on arka. Kenpä voisi syyttää,
että saita hän tai laiska oisi?
Hei, hän hyörii, pyörii, hokee sadat kerrat:
„Vielä, kuoma-kullat! Vielä, rakkaat herrat!"

Kiittää jokainen ja siemaa kerran taasen,
täyttää piipun taas, kun poltetuksi saa sen.
Savukiemurat ne ilmaan leijaa, liitää,
samoin aatos teitään kiemurrellen kiitää,
seikat vanhat, aina ajoilt' isovaarin,
kaikki jutustellaan siinä juurin-jaarin.
Kell' ei taivalt' enää paljon vaeltaakseen,
eteenpäin ei halaa katsella, vaan taakseen.

Poikanen ja neito pient' on pöytää vasten,
menneiss' eipä mieli nuorten onnekasten.
Entisajoista he vähät! Heille aukee
eteen elämä, ei selän taa jo raukee;
sielun haave kauas vastaisuuteen siirtyy,
senpä taivahalle ruusupilvet piirtyy;
hiljaa hymyilevät vain, mut kuink' on syvä
onnen hurmio, sen tietää luoja hyvä.

Uunin luota lasten vilkas melu soipi,
kaikenkokoisia siellä kuppuroipi
koko liuta   voi, mik' into heistä uhoo!
Korttitornejaan ne kyhää   . luo ja tuhoo
Ajaa perhoja ne heljän hetken mailla,
eilinen jäi unhoon, huomen huolt' on vailla. —
Paljon sisältää voi piiri pienen majan:
menneen, nykyisen ja vastaisenkin ajan.

Leipomisest aamull' alkaa; tupaan tuolta
jauhonseulojan soi laulu kyökin puolta.
Kuuluu kaivonvintin narahdus, siell' yöksi

renki hepojansa juottaa viime työksi.
Jossain reimat kemut on, soi soitto,
vonkuu mustalaisen bassoviulu loitto.
Tupaan tullen nuo kaikk' eri äänet tienoon
sulaa sopusointuun pehmeään ja vienoon.

Katu kaikk' on musta, vaikka lunta putoo,
pimeys sen ylle paksun peiton kutoo.
Tuskin sielua on kulkemassa siellä,
joku kyläilylt' on ehkä kotitiellä,
lyhty vilahtaa all' akkunain . . . jo kerkee
pimeys sen niellä, lyhdyn tuike herkee;
sisäll' olijoilla arvailu on suuri:
„Kukahan se siitä ohi kulki juuri?"

ALIPREFEKTI LUONNON HELMASSA.

Kirj. *Alphonse Daudet* (Suom. V. Tarkiainen).

Hra aliprefekti on virkamatkallaan. Kuski edessä, lakeija takana hän ajaa majesteetillisesti avoimissa aliprefektinvaunuissaan maanviljelyskokoukseen. Tuon ikimuistettavan päivän kunniaksi on hra aliprefekti pukeutunut kauniiseen koruompeluksilla kirjailtuun takkiinsa, pannen pienen kolmikulmaisen hatun päähänsä, tiukat hopearaitaiset polvihousut jalkaansa ja sitonut perlemokahvaisen juhlamiekan vyölleen . . Polvilla hänellä on suuri korunahkainen salkku, johon hän tuijottaa surullisesti.

Hra aliprefekti tuijottaa surullisesti korunahkaiseen salkkuunsa; hän ajattelee kuuluisaa puhettaan, joka hänen on piakkoin pidettävä.

— Hyvät herrat ja rakkaat maakuntalaiset

Mutta hän saa turhaan väännellä vaaleata, silkinhienoa poskipartaansa ja toistaa kaksikymmentä kertaa yhteen mittaan:

— Hyvät herrat ja rakkaat maakuntalaiset jatkoa puheeseen ei kuulu.

Jatkoa puheeseen ei kuulu . On niin kuuma näissä avovaunuissa! Silmän kantamattomiin pölyää maantie etelän auringon paahteessa . Ilma hehkuu kuumuutta . Jalavat tien varrella ovat valkoisenaan pölystä ja tuhansien sirkkojen laulu helähtelee puusta puuhun .. Yht'äkkiä hra aliprefekti vavahtaa. Hän on huomannut tuolla kukkulan juurella pienen vihreän tammilehdon, joka näyttää viittovan häntä luokseen.

Pieni vihreä tammilehto näyttää viittovan häntä luokseen:

— Tulkaahan tänne, herra aliprefekti; teidän on paljoa mukavampi sommitella puhettanne minun oksieni varjossa ..

Hra aliprefekti on joutunut viettelyksen valtaan; hän hypähtää maahan vaunuistaan ja käskee palvelijoittensa odottaa häntä, kun hän menee sepittämään puhettansa pieneen vihreään tammilehtoon.

Pienessä vihreässä tammilehdossa on lintuja, orvokkeja ja lähteitä, jotka pulpahtelevat pehmeän nurmen alla . Huomattuaan hra aliprefektin kauniissa puvussaan ja korunahkainen salkku kainalossa, linnut pelästyvät ja lakkaavat laulamasta, lähteet eivät enää uskalla pulputa ja orvokit painavat päänsä piiloon nurmen sisään Tuo pieni maailma ei ole ikinä nähnyt aliprefektiä, ja se utelee hiljaa toinen toiseltaan, ken on tuo hieno herra, joka kävelee hopearaitaiset polvihousut jalassa.

Lehvien varjossa käy hiljainen kuiske; ken on tuo hieno herra hopearaitaiset polvihousut jalassa . Sillä aikaa hra aliprefekti, hurmaantuneena metsän hiljaisuudesta ja viileydestä, nostaa takkinsa liepeet, laskee nurmelle kolmikulmaisen hattunsa ja istuutuu sammalmättäälle nuoren tammen juurelle; sitten hän levittää polvilleen suuren korunahkaisen salkkunsa ja ottaa siitä esiin suuren arkin virallista paperia.

- Se on taiteilija; virkkaa peipponen.

— Eikö mitä, sanoo punatulkku, se ei ole taiteilija, koska sillä on hopeiset polvihousut; se on ennen prinssi.

— Ennen se on prinssi, sanoo punatulkku.

— Eikä se ole taiteilija, eikä se ole prinssi, keskeyttää heidät vanha satakieli, joka on laulanut kokonaisen kevätkauden aliprefektin puutarhoissa Minä kyllä tiedän, kuka se on: se on aliprefekti!

Ja siitäkös koko pikku lehto sipisemään, supisemaan:

— Se on aliprefekti! Se on aliprefekti!

— No voi, kuinka kaljupäinen! huomauttaa leivonen suurelle harjalinnulle.

Orvokit kysyvät:

— Onko se vihainen?

— Onko se vihainen? kysyvät orvokit.

Vanha satakieli vastaa:

— Ei ollenkaan.

Ja saatuaan tämän vakuutuksen alkavat linnut taas laulaa, lähteet pulputa ja orvokit tuoksuta, ikäänkuin ei herra aliprefektiä olisi niillä maillakaan .. Välittämättä ollenkaan tuosta hilpeästä hälinästä hra aliprefekti rukoilee sydämessään maanviljelysseurojen runotarta avukseen, ja alkaa lyijykynä pystyssä deklamoida juhlallisella äänellä:

— Hyvät herrat ja rakkaat maakuntalaiset

— Hyvät herrat ja rakkaat maakuntalaiset, lausuu aliprefekti juhlallisella äänellä.

Naurunrämäkkä keskeyttää hänet; hän kääntyy katsomaan, mutta ei näe muuta kuin ison vihreäntikan, joka istuu hänen kolmikulmaisen hattunsa reunalla ja katselee häntä nauraen. Aliprefekti kohauttaa olkapäitään ja aikoo jatkaa puhettaan, mutta tikka keskeyttää hänet uudestaan ja kirkuu hänelle kaukaa:

— Mitä hyötyä?

— Kuinka! mitäkö hyötyä? sanoo aliprefekti punastuen korviaan myöten; ja karkoittaen kädenliikkeellä tuon nenäkkään elukan, hän toistaa uudelleen:

— Hyvät herrat ja rakkaat maakuntalaiset

— Hyvät herrat ja rakkaat maakuntalaiset toistaa aliprefekti uudelleen.

Mutta silloin pienet orvokit kurottavat varttansa häntä kohti ja sanovat hänelle lempeästi:

— Herra aliprefekti, tunnetteko te. miten hyvältä me tuoksumme?

Ja sammalmättään alta virittävät lähteet hänelle taivaallisen soiton, ja puiden oksilla hänen päänsä päällä alkavat peippoparvet laulaa hänelle kaikista kauniimpia aarioitansa; ja pieni lehtokin yhtyy liittoon estääkseen häntä sepittämästä puhettaan.

Pieni lehtokin yhtyy liittoon estääkseen häntä sepittämästä puhettaan .. Tuoksusta ja musiikista humaltuneena koettaa herra aliprefekti turhaan vastustaa uutta hurmausta, joka hänet valtaa. Hän nojaa kyynärvarsin nurmikkoon, avaa kauniin takkinsa hakaset ja sopertaa vielä pari kolme kertaa:

— Hyvät herrat ja rakkaat maakuntalaiset . Hyvät herrat ja rakkaat maakunta . Hyvät herrat ja rakkaat . . .

Sitten hän heittää hiiteen kaikki maakuntalaisensa, eikä maanviljelysseurojen runottarella enää ole muuta neuvoa kuin peittää kasvonsa huolihunnulla.

— Peitä kasvosi huolihunnulla, oi maanviljelysseurojen runotar! . Kun aliprefektin palvelijat tunnin kuluttua, levottomina herransa viipymisestä, saapuivat pieneen lehtoon, näkivät he näyn, joka sai heidät kauhusta peräytymään Hra aliprefekti makasi mahallaan nurmikossa, puolialastomana kuin mikäkin mustalainen. Hän oli työntänyt takin pois päältään; . ja pureksia natustaen orvokkeja hra aliprefekti sepitteli runoja.

EI SAANUT HÄN LUPAA LÄHTEÄ.

Kirj. *Björnstjerne Björnsson.*

Ei saanut hän lupaa lähteä,
Oli isä vanha, ja äiti poti,
Ja hänen työtään kaipasi koti: —
„Mitä hyödyttää tuo viikinkiretki?
Sulla tääll' on mit'ikinäs toivonetki“

Mut mieli se palaa, kun pilvet liitää;
Hän näkee, kuink' urohot taistoon kiitää
Ja mieli se palaa, kun päivä hohtaa;
Hän kuninkaan linnansalissa kohtaa;
Hän seisoo, ei muista hän toimiaan,
Hän muinaistaruja muistaa vaan.

Oli aamu, ja luotohon äärimpään
Ulapalle päin hänet ajoi vaisto,
Meren hyrskyjen leikkiä näkemään
Ja kuulemaan, miten riehui taisto.
Se päivä ol' alkukeväimen,
Kun myrsky käy maan yli huudellen:
Ylös! talven vaippa jo yltäs luo! —
Nyt näyn hän näkee, jok' intoa tuo.

Teräsharmaassa lahdessa laiva makaa,
Se lepää ankaran taistelun takaa.
Se ankkurissa on, purjeet luotu,
Mutt' lepo sille ei varsin suotu:
Sen purje tempoo ja masto nytkii
Ja vahtoisena sen rinta rytkii.

Lepohetki se laivalla on paraikaa:
Ken nukkuu, ken vielä atrioi.
Mut kalliolt' äkkiä huuto kaikaa —
Kuin houkkion suusta ne sanat soi —
„Jos te ette tohdi tyrskyjä voittaa,
Niin mulle ruori, — ma tahdon koittaa!

Toiset tunturiin katseen loivat,
Mut toiset tyynesti atrioivat.
Ei rauhaa häirinnyt mokoma turma.
Kivi lensi — se kahden on miehen surma.
Kaikk' ylös karkaavat levoltaan.

Syrjään ruuat ja käteen jousi!
Nuolia viuhuen ilmaan nousi, —
Mut tyynnä hän seisoi ja virkkoi vaan
„Hyväll' annatko laivasi, päällysmies,
Vai ensinkö taistella tahdot kenties?"

Tuommoista ei miehet kuulla siedä,
Ja keihäs se vastauksen saa viedä.

Sivu käy se. Hän tyynellä vastaa miellä:
„Mua tuonelassa ei kaivata vielä.
Sa, jok' olet meret jo kynnellyt
Voit mennä sinne tai rientää kotiin.
Mut kaikki, min tääll' olet ryöstänyt,
Se minun on, nyt minä lähden sotiin.
Sa kokosit mulle; ma perin nyt sinut,
Mun aikan' on tullut, se ottaa minut."

Mut toinen kannelta hymähtää:
„Jos mieles on niin kuin lausuit nyt,
Niin rauhan saat. Sotilaakseni jää! —"
„Sit en voi, olen päälliköks syntynyt.
Minä tiedän tieni, en nyt voi laata;
Ei uusi palvella vanhaa saata."

Hän turhaan vastaust' odottaa;
Lähemmäksi nyt karkaa ja huudahtaa:
„Ken päälliköks luotu on, näyttäköön,
Kenelle voitotar kultiaan jakaa.
Ken ei suurinta palvele, hävetköön!"

Mut vihasta päällikkö punastui;
Hän mereen syöksyi ja maihin ui;
Mut toinenkin syöksee kohti rantaa
Ja vahvoin käsin hänet maihin kantaa.

Mut päällikkö katsovi häntä silmiin
Niist' uljas mieli het' astuu ilmiin.
„Häll' asett' ei ole, se hankkikaat,"
Hän laivaan huusi: „jos voiton sa saat,
Voit sanoa, itse ett' annoin sulle
Sen miekan, jok' oli surmaks mulle."

Nyt taistelu tunturin juurella riehuu,
Ja isku huoaten iskuun vastaa;
Ja laiva se tempoo ja kiukusta kiehuu;
Sen päällikön veri jo vuorta kastaa.

Ja huuto se tunturin rinnettä vyörii,
Ja laivan kannella kansaa hyörii.
Joka mies alas veteen ja kostohon!
Ja kohta he kalliorannall' on.

Mutt' kuoleva kättähän heiluttaa,
Wiimeistä kertaa hän käskee vielä:
„Kun valmis on mies, hän kaatua saa,
Ja sankari kuolkoon sankarimiellä!
Tuo miesi te päälliköks' ottakaa,
Sen ansaitsee hän!“ Jo ääni herkes,
Ja silmä sammui, kun luo he kerkes,
Hälle Odin jo soi sijan pöydässään,
Ja hän toiseen viittasi lähteissään.

Ja päällikkö uusi ei viipyillyt,
hän paadelle nousi ja lausui nyt:
„Aluks patsas urholle nostakaamme.
Ja mainetöitähän muistelkaamme!
Mut ennen iltaa on matka pois;
Elon tiellä ei kuolleesta kumppaniks ois.“

Ja patsas tehdään ja purje liikkuu,
Koht' aallon harjalla laiva kiikkuu.
Yli vetten muistolaulut soivat,
Ne saaren kuollutta kunnioivat,
Saa tervehdyslaulun myös tuo nuori,
Mi laivalla seisoo kädessä ruori.

Mut kotia kohti kun purtta hän ohjaa
Ja kaikki kun rantahan juoksevat
Ja ilolla ihmein katselevat
Kun johtaa hän Ahtolan talkapohjaa, —
Niin illan rusko se purjeet paartaa
Ja urhon tuon, jota sankarit saartaa.

Hän laivan ohjasi suoraan päin;
Pelon huuto jo soi: „hän hukkuu näin.“
Hän laivan kääns', että vaahtosi vaan,
Ja hymyili heille: „Nyt luvanko saan?“

REGINA v. EMMERITZ.

Z. Topelius (Suom. Eino Leino)

Hiljaist' on viileää. Niin äänetönnä yöhyt
yl' linnan lepäjää ja maill' on varjovyöhyt,
ja päällä riitain maan tyynesti paistaa kuu,
leponsa sydän saa ja rinta rauhoittuu.

Kun lasna ruususen ma jyrkänteeltä poimin,
sen osaa ylistin, kun voi se piikin voimin
jokaista vastahan itsensä varjella,
ken kukkaissydäntä sen tahtoi tahrata.
Ja ruskopilvyen kun näin mä suvi-illoin
taivaalla häilyvän, sen osaa kiitin silloin,
en siks, ett' oli se niin kaunis, kultainen,
vaan koska salama sylissä piili sen.
Nyt, itse ruusuna, kun mull' on piikin voima,
nyt, iltapilvenä, kun its' oon salamoiva,
mik' ompi ääni tää, mi toista kieltä soi
ja raukan sydämeen niin oudon tunnon toi?
On kuin se sanoisi: Miks riehut riehuvainen?
Oi, kukka, kukaks jää! Oi nainen, ollos nainen!
Oi, iltapilvynen, pysy taivaan ilona!
Suo yölle ukkonen! Salamat unhoita!

Ken puhui! Puissako humisi kuiske tuulen?
Oi, pyhä neitsyt, ethän tuulta tyhjää kuule!
En minä puhunut, se oli kaiku vaan
yön synkän äänestä, mi uhmaa Jumalaa.
Sa olet vihkinyt mun pyhään kostotyöhön.
Kun muuris seisoo vaan, suo suistua mun yöhön!
Sa olet ijäinen, vain kukan tuoksu ma,
jot' eilen ollut ei ja tomu huomenna.

Pimeys vallitsee. Jos tietäisi sen valta,
kuink' istuimeltansa se suistuu korkealta,
kun päivä iskevi voimalla taivahan .

Hän tänään saapuvi, oi kiitos Maarian!
Mik' kaukaa kimmellys käy puiden yläpuolla?
Josp' ois se miekkansa, mi meitä uhkaa tuolla!
Ei koskaan sulhoaan niin vuota morsian,
kuin sua ma halajan, sa poika pohjolan!
Miks viivyt? Saavu, sa voit kedot autioittaa!
Tule, voita väkemme! Mut Maaria sun voittaa.
Oi, että otsallas yön kaiken pimeys ois
ja käsi heikko tää koin uuden nostaa vois
taivaalle verisen!

Yö väistyy. Kummat kuvat
rusosta aamunkoin, kas, kuinka kangastuvat.
Kuningas verinen ja väki hurmeinen
Näköni hämmentyy. Ah, pitkään aikaan en
ma unta nauttinut! .. Mun valtaa voipumusko?
Työ tekemättä on. Mua tue, pyhä usko!
Huomenna nukun ma. Huomenna rauhan saan.

Aleksis Kivi:

IKÄVYYS.

Mi ikävyys,
mi hämäryys sieluni ympär'
kuin syksy-iltanen autioll' maall'?
Turha vaiva täällä,
turha ompi taistelo
ja kaikkisuus maailman, turha!

En taivasta
mä tahdo, en yötä Gehennan,
enp' enään neitosta syliini suo.
Osani vaan olkoon:
tietämisen tuskast' pois,
kaikk' äänetön tyhjyys olkoon.

No, ystävät!
Teit' kerranpa viimeisen pyydän,
oi! kuulkaat, mitä nyt anelen teilt':
Tuonen-tupa tehkäät
poijan tämän asunnoks;
hän kätköhön mullan astuu.

Mun hautani
nyt kaivakaat halavain suojaan
ja peitoll' mustall' se peittäkäät taas,
sitten ainiaksi
kartanostain poistukaat;
mä rauhassa maata tahdon.

Ja kumpua
ei haudallein kohotko koskaan,
vaan multa kedoksi kamartukoon,
ettei kenkään tiedä,
että lepokammioin
on halavan himmeän alla.

KATKELMA „SEITSEMÄSTÄ VELJEKSESTÄ"

Kirj. *Aleksis Kivi.*

Kekkurin torppaa hallitsi Timo, ja aviona oli hänellä Kuokkalan kaksois-sisaruksista toinen. Sekä mielenlaadultansa että ulkomuodon puolesta oli hän sisarensa vertainen: tukevarintainen, keikkanokkainen ja ruskeanahkainen töpsä. Sanottiinpa kuitenkin, että oli hänellä hieman hellempi sydän kuin sisarella, veli Laurin vaimolla. Paljon piti hänestä Timo, vaikkapa joskus pöllähtelikin hänen tukkansa kiivaan puolison jykevissä kourissa; sillä hyvä ei ollut häntä vastaan ylvästellä. Koetti myös Timo aina kaikin tavoin tehdä vaimonsa tahdon, ja hyvin kävi talossa työ ja toimi. Mutta yksi oli seikka, joka tuolloin tällöin hieman hämmensi huoneen rauhaa. Olihan Timolla tapana, kovin juurtuneena tapana, kerran vuodessa,

noin kekrijuhlan aikoina, naukkia päänsä humalan humuun, viipyen kylässä päivän tai kaksi iloisten kumppanien seurassa. Mutta nousi tuosta mellakka, koska hän viimein huomasi parhaaksi käydä kotiansa taas.

Kerran eräänä sunnuntaina Lokakuun ja Marraskuun rajalla joutui mies taasen hieman harhateille, liittyi iloiseen hummaukseen, Tammiston Kyöstin ja Karkkulan Aapelin pariin. Tammiston viileässä ullakkokamarissa he kallistelivat mustaa, kiiltävätä pulloa, haastelivat hartaasti, laulelivat ja halailivat armahimpina ystävinä. Niin he viettivät kaksi yötä ja päivää, hurraten ja lauleskellen ja huolettomasti heitellen hareita silmiänsä korkean kammarin tuulisesta akkunasta ulos.

Mutta koitti viimein kolmas päivä, ja ystävykset heräsivät kivistelevällä päällä kolkoilta vuoteiltansa. Lopussa oli sekä rahat että viina, ja mitään keinoa ei löytynyt enää saattaa aukenemaan emäntien leilit. Äänetönnä ja karmealla naamalla päättyi Timo nyt astelemaan kohden kotoa: asteli kihnustaen pitkin kujaa, asteli murheellista mäkeä ylös, muistellen Kekkurin kiivasta emäntää. Surkeasti riippuivat miehen verkahousut, ja housujen sekä punaraannollisen liivin välistä molkahteli paita julmasti ulkona; pieninä, verenponnistamina tuijottelivat silmät hänen päässään, koska hän, tukka tuhannessa taakelossa, käyskeli Kekkuriin päin; ja kauas kajasti miehen avoin rinta, kajasti ja punersi kuin kuparikattilan kuurattu kylki. Niin asteli hän jynkällä mielellä, ja vihaisesti katsoivat häneen metsät, vuoret ja laaksot.

Mutta vihdoin ehti hän kotonsa pihalle, ja silloin seisahtui hän tuumiskelemaan, kuinka hän uskaltaisi astua tupaan ja löytyisikö vielä keinoa tämän auringon alla, joka voisi hieman lepytellä vihoitettua akkaa. Siinä hän nyt piteli päätään, piteli kauan, katsoi tuonne, katsoi tänne, huomasi lopulta halkopinon vajassa, ja pian leimahti aate hänen päähänsä ja hän lausui itsekseen: „nyt olen keksinyt keinon.“ Ja kohta rupesi hän latomaan käsivarrellensa halkoja pinosta. Ja nyt, koska oli hänellä sylissä aika jättiläistaakka, läksi hän kömppeilemään kohden tupaa, toivoen tällä juonella miellyttävänsä kiinteätä vaimoa. Rapustaen astui hän rapuista ylös, tuli porstuaan ja huusi vilpittömällä äänellä: „avatkaas ovi . avatkaas ovi, lapset siellä sisällä, poika tai tyttö.“ Tuli viimein pieni

poikainen, pieni piimäparta Jooseppi, avasi oven, ja sisään astui Timo taakkoinensa, äänetönnä, katsoen oikeasti, rävähtämättä eteensä. Ja koska hän oli laskenut puusylin kolinalla nurkkaan, lausui hän; „halkopinokin rupeaa jo hassusti alenemaan; mutta mitämaks, onhan Jukolassa metsää.“ Sanottuansa tämän, rohkeni hän heittää pikaisen silmäyksen emäntänsä puoleen, mutta sieltäpä katsoi häntä vastaan rangaistuksen uhkaava ukkospilvi.

Kova hetki oli käsillä. Tuskin oli eukko ehtinyt kiljahtamaan suustansa kysymyksen: „missä olet ollut, sinä riivattu?“ ennenkuin läiskähti Timon molemmille poskille, läiskähti vallan tulisesti oikealta, vasemmalta. Mutta pian kuitenkin vaikeni iskujen pauke ja seurasi kamoittava äänettömyys, jona Timon tukka oli tuimassa löylyssä, ja maailma pyörähteli ympäri hänen silmissänsä. Mutta viimein hän närkästyi, ryhtyi vaimonsa käsivarsiin turpeilla kourillansa, asetti hänen istumaan rahille ja siinä piteli häntä koreasti hetken. Siinä Timo, tukka hirveässä pörrössä, ja turkinpunainen kasvoiltansa, haasteli äkeälle naiselle: „Katsos nyt, jos antaisin sinulle oikein aikamekon kädestä, sinä lunttu, sinä aasintamman varsa. Luuletko minua vaan tällä tavalla uskaltavasi kuranssata? Ahah! petyitpä koreasti. Ne ovatkin harvat pokot, joita minä tukkaani lasken, vaan enpä kaikkia ämmiä tässä. Sillä olenpa, peijakas vie, kovin kiivasta miestä, niinkuin, sen pahempi, nyt usein kuullaan ja nähdään. Niin, niin, katsos jos nytkin sinua vähän tuhtaan.“ Noin hän tuossa uhkaili, mutta täyttämättä uhkaustaan. Eikö hän raatsinut? Sillä paljon piti hän kuitenkin vaimostansa. — Mutta kiukkuisena kiljahteli vaimo: „hellitä, sinä kirottu mies, hellitä paikalla!“ Timo hämmästyi kovin häiriölle, arveli hetken, hellittäisikö hän vai hillitsiskö eukkoansa kauemmin. Eukko kirkaisi kerran vielä ja aina tuikeammin; Timo hellitti kouransa, mutta kohta oli miehen tukka jauhatuksessa taas. Nytpä närkästyi hän uudestaan ja kovin, päätti jättää akkansa peijakkaan haltuun ja läksi kopeasti astumaan ulos. Vitkoin kuitenkin ja vääntäen taisi hän siirtyä tuvasta; sillä eukko pyristeli niskoilla, kuin pieni, ruskea käkihaukka punoittavan koirasmetson niskoilla teuhaa ja höyhenet tuoksuvat ilmassa. Mutta tuosta suuriakaan huolimatta, raaksi hän itsensä ulos, raaksi väkivalloin, ja vasta porstuan

kynnyksellä hellitti akka nappauksensa, uhaten opettaa miehensä kerran vielä; ja alas rapuista astui vakaasti Timo, lausuen poistuissansa: „niin minä ämmiä opetan.“ Pois hän käyskeli, katosi humaliston taakse; mutta siellä teki hän, suu mareissa, aivan vikkelän kaarroksen kohden tallia ja astui ylös parsille. Sieltä tuuppasi hän heiniä pari käärämää alas hevosille hinkalossa, kallistui siitä pehmeälle, kahisevalle vuoteelle ja hetken mietiskeltyänsä vaimonsa „kiivasta sydäntä“, nukkui raskaaseen uneen.

Tuli yö, kylmä halla-yö, mutta Timoa ei kuulunut. Kovin levotonna päätyi nyt emäntä vuoteellensa ja käyskeli synkeissä aatoksissa miehestänsä. „Kentiesi on hän mennyt, hurja, hirteen; ehkä on hän vimmoissansa viskannut itsensä Nummenniitun pohjattomaan lähteeseen; tai on hän nukkunut metsään, ja varmaan nyt palelluttaa itseltänsä nenät, kynnet ja kääpät, se poloinen poika.“ Niin hän mietiskeli ja hyrskähti pian katkeraan itkuun ma'atessansa vuoteella ilman armasta aviota. Siinä huokaili ja tihkaisi hän yhden hetken, kaksi tuskallista hetkeä, ja levotonna korva odotti portaan ja porstuan kolinaa. Yö kului aina enemmin, mutta ei kuulunut askeleita lähestyvän miehen. Nousi hän lopulta ylös, puki päällensä ja viritti läkkisen, moninastallisen lyhdyn, aikeissa käydä etsimään kadonnutta. Mutta yksin ei hän uskaltanut lähteä ulos öiseen pimeyteen; kovin hän pelkäsi aina tonttuja, aaveita ja kaikenkaltaisia kummituksia. Kamoitti häntä myös hirveästi heidän oma saunansa johon oli äsken kuollut vanha ruoti-ukko, vaahtopartainen Honkamäen Iisakki. Sentähden herätti hän piikansa, Taavan, kumppaniksensa retkelle; Taava nousi, puki päällensä, mutta tuiskeana, vihaisena seurasi hän emäntäänsä ulos kylmään, kolkkoon yöhön. Ensiksi etsivät he saunan, sitten riihen, mutta ilman hyötyä. Tulivat he pihalle taas, emäntä itkien pellonpientarelle ja rupesi hartaasti huutelemaan miestänsä nimeltä. Hän huuteli huikeasti, ja metsä kaikui, riihi lakealla loutilla kaikui. Viimein kuulivat he vastaukseksi tallinparvelta jotain karheata, käheätä morinaa, ja sinne riensivät nyt naiset. Ylös parsille, lyhty kourassa, astui emäntä, löysi Timon, joka unipöyryisenä, kohottaen itseänsä istumaan kahisevalta sijalta, pöllisteli häntä vastaan kuin aholla susien riivaama, pyöräpäiseksi saatettu vanha

oinas. Ei pysäy hän miehen turviin, joka hänen pelasti petojen kidasta, vaan äkisti, kenenkään kuulematta, lähtee hän, hullupäinen, kepoittaen juoksemaan sutten jälkiä; tuolloin tällöin seisahtuu, töpsäyttää jalkojansa ja pöllistelee vallan tuikeasti. Niin katsahti nyt myöskin Timo, tuntematta kohta omaa vaimoansa; olipa kenties vielä jotain pohmeluksen samennetta hänen aivoissansa jäljellä.

Vaimo. Mitä sinä täällä istut? Tule sisään; eihän sinun, Jumalan luoma, täällä pakkasen kynsissä tarvitse itseäsi kärvennellä; kun ma sanonkin. Tule sisään, Timo.

Timo. Kukas te sitten olette?

Vaimo. Herresta varjele! Oletko jo niin hukassa, ett'et tunne enää minuakaan? Ho, hoo! Kas noin, kas noinpa synti ja perkele täällä villitsevät sielu paran. Ho, hoo sentään!

Timo. Mitä siinä nyt itkua puserratte? — Kukas te oikeastaan olette?

Vaimo. Ah kuitenkin, ah, voi! Timo, Timo!

Timo. Häh?

Vaimo. Etkö tunne enää minua? Olenhan minä Ulla, sinun vaimos.

Timo. Jassoo! Niin oikein!

Vaimo. Tule sisään ja älä itseäsi täällä vetele, kylmällä tallinparvella. Voi sinua kurjaa!

Timo. Niin mar' jo sitten herra tallinparvella makasi. Ole vaiti ja älä tuossa lapsekkaita juttele. Eihän miehen täällä hätääkään ollut.

Vaimo. Riennä nyt. Anna kourasi tänne ja astu koreasti alas.

Timo. Kyllä minä täältä hiljakseen tulen; astukaattepas te nyt vaan edellä tupaan.

Tulivat he tupaan, edellä emäntä ja piika, viimeisenä Timo. Vuoteellensa riensi kohta piika, jupisten äkeästi itsekseen; mutta emäntä rakensi kerkeästi ehtoollisen miehellensä. Pöydälle pani hän reikäleipää, voita, naudan-murennusta ja suuria, kokonaisia perunoita; ja mieluisasti rupesi Timo atrioitsemaan. Mutta mielimurteisena, silmät kyyneleissä, katseli häntä vaimo pöydän toisesta päästä.

Vaimo. Kun ma sanonkin; miksi et pysy koreasti kotonasi, kumma mies, koska tiedät minun tällaiseksi tuittupääksi

Mustalais-Kaisaksi? Revinhän sinua tukastakin taas. Mikä kynsiinikin, mikä vaankin ämmän kynsiin? Minähän sinua revin taas!

Timo. Niin mar', jo sitten herran tukasta repi. Mitä tuossa lapsekkaita vaikertelet, koska ei ole tästä yhtään hätää? Mutta olipas se tulinen pinnistys, ja könistitpä minua aikamekosta. Hi, hih! Menes laskemaan kaljaa.

Vaimo. Miksi lurvailet sitten kylissä ja kylien krouveissa öitä ja päiviä, öitä ja päiviä? Onkos tämä laitaa?

Timo. Onhan sitäkin siinä ollut noin kerran vuodessa, onpa niinkin, sitä ei taida kieltää.

Vaimo. Missä olet uisakoinnut taas ja kenen kanssa? Sanoppas. Kenen veijarin kanssa?

Timo. Olihan noita kumppania, oli niinkin.

Vaimo. Missä ja kenen kanssa olet rähmäillyt? Sano kohta.

Timo. Hä Tammiston Kyöstin ja Karkkulan Aapelin kanssa tuolla Tammiston ullakkokammarissa.

Vaimo. Mitä joitte?

Timo. Viina vaan, ei sen kalliimpaa tavaraa. Niin, mistähän meille rommit tulisi, rommit ja lipparit?

Vaimo. Jumalattomat! Iskis nyt kuolema kimppuus, niin alimmaiseen helvettiin vaipuisit alas ilman armoa ja laupeutta.

Timo. Harvoinpa, harvoinpa täällä, Jumala nähköön, valmiita ollaan. Mutta mitähän tässä nyt kuoltais, parhaassa iässämme? Oleppas vaiti kuolemasta ja laske minulle kaljaa.

Ruskeata, kuohuvaa kaljaa laski akka tynnyristä miehellensä, joka, syötyänsä oikein aika-miehen atrian, tyhjensi melkein koko haarikan. Ja siitä läksivät he molemmat yölliseen lepoon.

Paavo Cajander:

ME LAULAMME.

Me lapsoset laajan Suomenmaan,
Kaikk' yhdymme yksin mielin
Ja yhtä sydämen laulua vaan
Tuhansin laulamme kielin:

Me laulamme Suomelle lohdutusta,
Ja toivoa laulamme, luottamusta,
Jos kuinkin synkkä sen taivas ois',
Sen pilvet me laulamme pois.

Pois laulamme maasta hyytävän hyyn,
Joka vihreän viljamme kaataa,
Pois laulamme hiljaa hiipivän kyyn,
Joka onnen toukomme raataa,
Pois laulamme Suomesta harmaan hallan
Ja yössä vaanivan väkivallan,
Pois laulamme juonet katalat
Ja mielet matalat.

Ja päivän laulamme sydämihin
Ja toivon lämpimän säteen,
Ja miehuutta laulamme mielihin
Ja lohtua kärsivän käteen,
Me riemua laulamme köyhän majaan,
Me täydeks' laulamme rinnan vajaan,
Ja kodittomankin povesta jään
Me laulamme lämpiämään.

Me arvoon laulamme raskaan työn,
Joka kärsii, uskoo ja luottaa;
Maan ympäri laulamme taikavyön,
Joka kansan yhdeksi juottaa;
Me Suomeen laulamme vapauden tunnon,
Ja esi-isäin tarmon ja kunnon
Me laulamme kansaan nousevaan
Yli avaran Suomen maan.

V. A. Koskenniemi:

UUDENVUODEN TINAA.

Kun kellonläppä löi malmirautaan
ja soitti väsyneen vuoden hautaan,
edess' istui takkavalkean
kaks' ihmishaamua sairaalassa,
miss' olivat loppuaan vuottamassa,
näki lieskojen liedessä riutuvan,
ja vain joskus sanasen vaihettain
he valoivat tinaa vuorottain.

He olivat kaksi sotilasta,
kaks' toistaan vihaavan kansan lasta.
Oli sodan hekatombeihin
he kantaneet lihaansa kumpikin:
oli heillä, siin' istuissa rinnakkain
kaks' kättä ja kolme jalkaa vain,
kolme silmää tuijotti tulehen,
yks' silmäkuoppa verinen.

Tina kauhassa suli ja läikkyeli,
tina aavekuvia rakenteli.

Ja ajatuksissa kumpikin
he kulkivat kaukana, omia teitään,
he eksyivät lapsuusvuosihin
ja vasta opittuun isämeitään,
he äidin ja siskot muistivat,
kodin päivänpaisteiset ikkunat
ja leikkikentät lapsuusajan
ja koulutiensä ja isänsä majan,
ja sielunsa silmien etehen
he loivat sen ajan kaukaisen,
kun toivo askelta siivittää,
kun elämä lupaa ja hymyää,
kun luottamus päivähän huomiseen
saa sydämen riemua tulvilleen.

Vaot kesäiset vuottivat saroissaan,
syli armahin odotti sulhoaan.
Niin keskeltä verensä sykinnän
he kuulivat kutsut elämän.
Mut' syvälle kaikkehen elämään
viha kylvi salaista siementään,
se ihmisverestä ravinnon joi,
joka suulle runsaan satonsa soi,
ja kun liittyi polvi polvien lukuun
se versoi ja juurtui Adamin sukuun.
Ei rikkaruohot, ei yrtit maan
niin olleet väkevät kasvussaan:
se kantoi kansoille kuolon ja hukan,
se kantoi sodan verisen kukan.
Miten halvalla ihmiselämät myötiin,
sukupolvien unelmat pirstoiks' lyötiin,
miten hetkessä raakuus ruhjoa saikaan,
mitä rakensi rakkaus vuossatain aikaan,
miten kylmästi nuoruus tallattiin
juur' ehtinyt vuosiinsa keväisiin,
miten ylitse kansojen toivon ja työn
kävi henkäys hyytävä hallayön!

Kun kellonläppä löi malmirautaan
ja vihki väsyneen vuoden hautaan,
kaks' raajarikkoa rinnatusten
näin eli tuskansa uudestaan.
He olivat seisoneet vastatusten,
he olivat vihanneet toisiaan
ja näytelleet oli kumpikin
he osaa uhrin ja pyövelin,
siks' kunnes keskeltä tulta ja verta
he yhdessä korjattihin kerta.

Tina kauhassa suli ja läikkyeli,
tina aavekuvia rakenteli.

Ja paeten muistoa mennehen
ja paeten painoa nykyisyyden,
he uhalla tuskain omien
ja uhalla kärsivän ihmisyyden
vei uskonsa aikahan parempaan,
joka kerran on koittava lapsille maan
vuossatain yöstä ja vaivojen takaa,
yli hautojen, missä jo multana makaa
suku tahrima lämpimän veljesveren,
yli aikojen harhan ja valheen meren,
yli kaiken vihan, mi väistyvä on
kuin usvat noustessa auringon.
Näki unta he ajasta tulevasta,
kun susi ei enää lammasta syö,
näki unta he uudesta maailmasta,
miss' ei voimakas heikompaansa lyö,
näki unta he uudesta ihmisestä,
jok' on kaunis ja voimakas hyvyydestä,
jonk' ei käsissä veren tahraa näy,
joka puhtaudessa tietään käy,
näki sijalla kansojen raatelevain
käsi kädessä kulkevan veljiä vain,
hyvän tahdon he näkivät kukassaan
kuin ikuisen kevään päällä maan,
näki tuhasta vihan ja katkeruuden
he nousevan ihmiskunnan uuden.
Ja kuinka tuli takassa paloi,
he uskoksi unelmansa valoi,
ja niin hetken he uneksi kumpikin,
että kerran, kaukana, jossakin
kaikk' kärsimys päättyy sovitukseen,
kaikk' kirous vaihtuu siunaukseen
ja että verensä hinnalla vain
he ostivat onnen tulevain.

Tuli riutui takassa hiljalleen,
uni otti valvojat vangikseen
ja ylitse elämän kirouksen
se vuodatti öljyä unhoituksen.

Mut koitteessa kelmeän talviaamun
he heräsi kumpikin unestaan,
näki vierellä ramman, runnellun haamun
ja he häpesi kumpikin uniaan,
ja he tunsivat, ett' oli uni vain unta,
ett' oli kytketty piinaansa ihmiskunta.
Se tuskassa armahdusta anoo,
mut salaa omaa vertansa janoo,
se veljeltänsä sylinsä sulkee,
se on Kain, joka tappara kädessä kulkee.
Miss' ihmisjalka on polkenut maata,
ilon yrtti ei koskaan kohota saata.
Miten liittyvät vuodet vuosien lukuun,
ei kotiudu' laupeus ihmissukuun.
Vihan valtikkaa se kädessä pitää,
vihan siemen sen siemenessä itää
ja sukuihin syntymättömiin
vihan, kärsimyksen se viepi niin.

Kun soittavat kellot uutta vuotta,
ne lupaavat paljon, ne lupaavat suotta.
Ei muuta oo annettu lapsille maan
kuin kärsimys yksin ja kaipaus vaan.

V. A. Koskenniemi:

KOULUTIE.

Olen unessa useasti
sinun kaduillas, koulutie.
Kotiportilta kouluun asti
minun askeleeni vie.

Syysaamu kirpeä koittaa
yli heräävän kaupungin
ja sen laidassa koski soittaa,
tutun sävelen ilmoihin.

Talot matalat kahtapuolta —
miten tunnen ne tarkalleen!
Yli niiden mäeltä tuolta
kohoo kirkko tornineen.

Ja mun matkani keskitiellä
näky ihana, aamuinen:
tytön sinisen kohtaan siellä
ja katsehen sinisen.

Vie jalat kuin karkelossa
läpi pienen puistikon.
Sen penkillä kuutamossa
ens runoni tehty on.

Ja puiston puiden takaa
— miten lempeine silmineen! —
mua katsoo kaunis, vakaa
runonruhtinas piispa Franzén.

Ja koulun aitaa vastaan
jo vanhan rehtorin nään.
Miten tuttu astunnastaan,
ja ryhdistä miehisen pään!

Syysaamu kirpeä koittaa
yli heräävän kaupungin
ja sen laidassa koski soittaa
tutun sävelen ilmoihin.

Ja ma unhotan läksyni vaivan
ja kaikki niin kaunihiks saa.
Mua jossain, kaukana aivan,
elo ihana odottaa. —

Olen unessa useasti
sinun kaduillas, koulutie.
Ah, enkö ma hautahan asti
myös koululainen lie?

V. A. Koskenniemi:

„REININ VAHTI“.

Oi Saksanmaa, sun Golgatasi yössä
on ihmiskurjuus käynyt liittohon.
On kaikki pienet silloin pienten työssä,
kun jättiläinen kerran maassa on.
Oi Saksanmaa, sua painaa murheen häivä
ja kateen ruoste säiläs terää syö.
On Saksan päivä ihmiskunnan päivä
ja Saksan yö on ihmiskunnan yö.

Oi Saksanmaa, on tähditetty yösi
ja aamuun aukeneva on sun ties,
ja sadon uuden antava on työsi,
sa kansain kesken suurin kylvömies.
Ja vielä kirkkaampana kilpes nostat
sa yli ihmiskunnan eksyneen
ja henkes suuruudella kerran kostat
sa kyynelet ja veren vuotaneen.

Viel' yli yösi Kantin taivas loistaa
ja nero Weimarista salamoi
ja Wormsin kaupungista kaiku toistaa:
„Ma tässä seison enkä muuta voi!“
Sun Faustis etsintä ja Faustis surut
ne yhä ihmisyyttä syventää
ja vielä pyhää soittaa Bachin urut
ja huokaa ihmiskunnan ikävää.

Voi paljon lyödä maahan raaka mahti,
ei ajatuksen työtä milloinkaan
ja hengen maailmassa Reinin vahti
on vielä vankkumatta paikallaan.
Se seisoo vuosisatain kukkulalla,
ei saavuttaa voi sitä koston työ.
Sen asetakin kunniakkaan alla
viel' ihmiskunnan suurin sydän lyö.

Eino Leino:

LAULAJAN LAULU.

En, enhän muuta ma tahdokaan
kuin laulaa, laulaa, niin, laulaa
kuin laulut mun helkkyvät rinnassain
ja pyrkivät pitkin kaulaa.

Mitä voin minä sille, jos maailma
vain mulle se virsinä helkkää,
jos rytmejä on ilot ihmisten
ja surut on sointua pelkkää.

Ja minkä ma taidan, jos elämä tää
vain mulle on suuri runo,
mihin saimme me Luojalta langat vaan
ja Luojalta käskyn: puno!

Me punomme kehdosta hautahan,
me punomme, puramme jälleen,
kunis laulumme kuolema katkaisee
ja sen viemme me virittäjälleen.

Kuka viepi viisahan päätelmän,
kuka piirteli pilkkataulun,
kenen pivoss' on pieniä runoja vaan,
kenen kädessä sankarilaulu?

Mut olkoon se tunnelma, kompa vaan
tai miehen mietelmä syvä,
runot kaikki Luojalle kelpaavat,
jos runo on muuten hyvä.

Ei huoli hän siitä, jos jossakin
ei yhtynyt tahto ja voima,
jos tahto vaan oli oikea
ja aattehen aateloima.

Ja katso hän ei, jos kompastuit
sinä joskus riimien kiviin —
kun loppu se oikein sointui vaan,
ei kulje hän rivistä riviin.

Oi, auttaos, Luojani, sointumaan
mun lauluni loppu hyvin!
Oi, auttaos yhtenä heilumaan
mun lauluni latva ja tyvi!

Me laulamme kehdosta hautahan.
Kuink' kauan, tiedä me emme.
Paras aina ois' sointunsa sommittaa
kuin oisi se viimeisemme.

Eino Leino:

HIIHTÄJÄN HYRÄILY.

Hyvä on hiihtäjän hiihdellä,
kun hanki on hohtava alla,
kun taivas kirkasna kaareutuu —
mut hauskempi hiihtää, kun ruskavi puu,
tuul' ulvovi, polku on ummessa
ja tuisku on taivahalla.

Hyvä on hiihtäjän hiihdellä,
kun ystävä häll' on myötä,
kun latu on aukaistu edessään —
mut parempi hiihdellä yksinään,
tiens' itse aukaista itselleen
ja yksin uhmata yötä.

Hyvä on hiihtäjän hiihdellä,
kun tietty on matkan määrä,
kun liesi viittovi lämpöinen, —
mut sorjempi, uljaampi hiihtää sen,
joka outoja onnen vaiheita käy
eikä tiedä, miss' oikea, väärä.

Ja hyvä on hiihtäjän hiihdellä,
kun riemu on rinnassansa,
kun toivo säihkyvi soihtuna yöss' —
mut käypä se laatuun hiihtää myös
hiki otsalla, suurissa suruissa
ja kuolema kupeellansa.

—

Eino Leino:

ELEGIA.

Haihtuvi nuoruus
niinkuin vierivä virta.
Langat jo harmaat
lyö elon kultainen pirta.
Turhaan, oi turhaan
tartun ma hetkehen kiini;
riemua ei suo
rattoisa seura, ei viini.

Häipyvät taakse
tahtoni ylpeät päivät.
Henkeni hurmat
ammoin jo jälkehen jäivät.
Notkosta nousin.
Taasko on painua tieni?
Toivoni ainoo:
tuskaton tuokio pieni.

Tiedän mä: rauha
mulle on mullassa suotu.
Etsijän tielle
ei lepo lempeä luotu,
pohjoinen puhuu,
myrskyhyn aurinko vaipuu,
jää punajuova:
kauneuden voimaton kaipuu.

Upposi mereen
unteni kukkivat kunnaat.
Mies olen köyhä:
kalliit on laulujen lunnaat.
Kaikkeni annoin,
hetken ma heilua jaksoin,
haavehen kullat
mieleni murheella maksoin.

Uupunut olen,
ah, sydänjuurihin saakka!
Liikako lienee
pantukin paatinen taakka?
Tai olen niitä,
joilla on tahto, ei voima?
Voittoni tyhjä,
työn tulos tuntoni soima.

Siis oli suotta
kestetyt, vaikeat vaivat,
katkotut kahleet,
poltetut rakkahat laivat?
Nytkö ma kaaduin,
kun oli kaikkeni tarpeen?
Jähmetyn jääksi,
kun meni haavani arpeen?

Toivoton taisto
taivaan valtoja vastaan!
Kaikuvi kannel;
lohduta laulu ei lastaan.
Hallatar haastaa,
soi sävel sortuvin siivin.
Rotkoni rauhaan
kuin peto kuoleva hiivin.

Larin Kyösti:

MA ELÄN.

Ma elän, ah, mikä riemu,
mikä riemu ja soitto nyt suonissa soi,
näin sydän ei koskaan sykkinyt,
mikä loisto ja hehku mun täyttää nyt,
ma laulan, sillä Luoja mun laulamaan loi!

Ma voisinhan olla jo vainaa
alla kalman kukkain ja tumman yön,
ei, ei, ma elän, ma tunnen sen,
kuinka sieluni kasvaa kamppaillen
kohti tähtiä kautta korkean työn!

Ma elän, ma elän, ma elän!
Sulle, Elämä, korkea lauluni soi!
Pyhä kevät mun henkeni kruunatkoon,
taas elämän nuori kuningas oon,
ma laulan, sillä Luoja mun laulamaan loi!

F. E. Sillanpää:

OHJELMAA.

Hietikon muorin piika Laina on erikoinen olento omassa säädyssään. On jotakin hempeän liikuttavaa siinä, että hän on vain piika. Tulee ikäänkuin liian tehokkaasti mieleen tuo vanha totuus, että jaloja inhimillisiä aartehistoja voi piillä ulkonaisesti vähäisemmissäkin asemissa. Nuorella tytöllä voi olla sievät runonlahjat ja siveellisesti puhdas luonne eikä hänessä ole muuta vikaa kuin se, että hän Kohtalottaren oikusta on sattunut syntymään tehtaantytöksi tai piikatytöksi. Eihän kukaan tule tarkanneeksi sellaisen kainon tytön vienoja runoja, kun suuret ja mahtavat ammattirunoilijat itsekkäästi vetävät kaiken huomion omaan puoleensa. Monet ihanat korpien runoruusut kukkivat ikuisesti hukkaan.

Mutta Laina Katajistoa odotti tänään huomattava menestys. Saatuaan päivällispesun miten kuten loppuun oli hänellä jo hyvä kiire omiin juhlavalmistuksiinsa, sillä tämä elokuinen pyhäpäivä raukeni iltaa kohden, ja nais-ihmisellä, joka ei juuri koskaan käy iltamissa, on melkoisesti puuhaa kun hänen kerran on sinne mentävä. Laina Katajisto harsi ja silitti valkoisia alus- ja päällysvaatteitaan. Poskilla heloitti jähmeä puna ja silmien alla laajeni sinertävä suonikas ala. Vaalean kellervä tukka, jonka jakauksessa paljastui valkoinen päänahka, oli jo saanut salaiset käsittelynsä; kalsean puhtoinen naisenpää oli jo täydessä juhla-asussaan, alusvaatteillaan häärivä muu ruumis ikäänkuin riepoitti sitä mukanaan ylimpänä jatkonaan.

Iltapäivä eteni järkähtämättömästi kiihdyttäen hankkeita ja muistuttaen pääasiaa: runoa, jonka Lainan oli määrä lausua iltamissa, jotka vietettiin paloruiskun hankkimiseksi kylän vastaperustetulle palokunnalle.

Lainan runoilu oli pysynyt jokseenkin salaisena asiana. Hän oli hiukan häpeillen ja jännittyneenä lähetellyt tuotteitaan sinne tänne ja lopulta kokenut sen korkean hetken, että sai nähdä yhden runonsa painettuna, tosin pahoin runneltuna ja typistettynä, mutta kumminkin hänen nimellään varustettuna. Mutta lehteä ei täällä lukenut muut kuin hänen ystävänsä Anna Mäkinen, jolla itsellään taisi olla kirjallisia harrastuksia, vaikka hän ihailikin Lainaa etevämpänään. Juuri hänen totensa Laina joutui tähän tämänpäiväiseen tilaisuuteen.

Palokunta tarvitsi ruiskun ja rahat saatiin parhaiten iltamilla. Mutta vaikka iltamissa olikin pääasiana tanssi ja remseä meuhaava yhdessäolo, niin tarvittiin siinä myös ohjelmaa, sen tiesi Seet Järvinen, märkäviiksinen, rivosuinen suutari, joka oli keskeisenä henkenä palokunnassa. Järvinen piti siis kokouksen ja järjesti siellä reippaasti ohjelman. Hän oli nuorenpana itse lukemattomissa iltamissa läpäissyt tuon välttämättömän pahan, oli kännissä meuhaten monet kerrat häirinnytkin ohjelmaa huudellen tankkaileville näyttelijöille karkeita kokkapuheita, niin että hänellä oli kyllä vaisto siitä kuinka oleellinen osa ohjelma on iltamissa. Tavallinen mies ei semmoisista lurinoista piittaa, pikemminkin ne häntä tympäisevät, kun hän

ajattelee, että iltamaherrat ja -neidit kuvittelevat hänen niitten vuoksi tulleen heille rahojansa tuomaan. Mies tulee iltamiin omaa remseyttään eikä vertaistensa lällättelyjä kuulemaan. Palokunnan iltamiin oli siis saatava satuja ja muita lausuntoja. Mäkisen Anna kyllä lupasi lukea kertomuksen, mutta tarvittiin siinä muutakin tarua. Silloin juuri Anna muisti ystävänsä Lainan ja ehdotti, että tätä pyydettäisiin lausumaan runo. Eihän Lainan kyvyistä ollut suutarilla eikä muillakaan tietoa, jonka vuoksi ehdotus ensin herätti sen mukaisia ilmeitä ja ääniä. Mutta Anna sanoi: „Se tyttö kykenee enempään kuin me yhteensä. Onkohan vaan kenenkään meidän runoja painettu sanomalehtiin, mutta Lainan on“

— Pyydä sinä sitä sitten tekemään sen esityksen, sanoi suutari. Kun tuli puhe näytelmästä, lupasi suutari yksinänsä järjestää sen. Hän tiesi, että kaupungista saa lainata naamareita ja peruukkeja ja että näytelmäksi auttaa, kun jotkut niihin pukeutuneina vähän aikaa tanssivat ja muuten kekkalehtavat. Tärkein järjestelyseikka suutarille oli saada luontevasti päätetyksi, että hänen vaimonsa sai järjestää koko puffettikomennon. Kun se oli päätetty, oli suutari hyvin toivorikas iltamien suhteen.

Anna tuli Lainaa ottamaan ja ystävättäret lähtivät iltamatalolle suloisesti kiihtyneinä ja läheisesti supattaen. Anna oli joskus ennenkin esiintynyt, Laina oli ensikertalainen, ja pelkäsi kauheasti. Hänellä oli runo taskussa ja päässä, mutta se tuntui molemmissakin kovin avuttomalta tällä matkalla. Tuntui ennakolta siltä kuin olisi ollut menossa vieraalle joukolle tunnustamaan jotakin pientä ja salaista vikaansa — niinkuin kirkkoon mennessä kotoinen elämä seuraa mielessä hiukan ujostuttavana häipyvänä kajona. Tuli alinomaa mieleen runon ensi säkeet: „Tein kerran retken aatteen valtakuntaan, mua sinne kutsui oma sydämeni“ — pitikö hänen sanoa semmoista tuossa talossa tuon tanssia odottavan tungoksen keskellä. Kyllä Annan kelpasi, se ei lukenut omaa tekemäänsä

Seet Järvinen oli ilmeisesti hiukan pöhnässä nytkin, kun hän miesjoukolle sivumennen sutkauksia laskien hääri edes takaisin. Väkeä oli paljon, tytön taskussa piilevään runoon

nähden oli tilaisuus suhdattoman suuri. „Terveyspuhe“ oli jo ohi, sen oli suutari itse pitänyt, eikä näyttänyt yhtään sitä häpeävän. Hän meni puffettiin juomaan kahvia vain rehvastellakseen sillä, ettei tarvinnut mitään maksaa. Hän huusi Lainalle ja Annalle: „Tulkaa vaan tekin plikat, te olette kanssa ohjelmaa“

„Kumpikas teistä ensin lukunsa lukee?“ kysyi hän sitten. „Kumpiko paremmin osaa, ehkä toi Anna neiti alottaa“ Laina kävi Annaa käsipuolesta ja yritti vetää häntä puffettikamarista pirtin puolelle ja sieltä ulos. He pääsivät jo ovensuuhun keskelle poikatungosta, kun suutari saavutti heidät ja vakavasti supattaen puhui, että Annan tosiaan nyt pitäisi pitää se esitelmänsä. „Ei se mikään esitelmä ole“, tokaisi Anna. „Oli mikä hyvänsä, mutta nyt sen tarttis tulla — vai lukeeko Laina ensin esityksensä.“ Ystävykset keskustelivat katseillaan, niinkuin ei suutaria olisi ollutkaan ja lähellä seisovat sällit katselivat julkeasti hymyillen noita tärkeitä henkilöitä. Anna alkoi siirtyä perälle päin, meni vihdoin pöydän ääreen ja päästi värähtävän äänensä ilmoille lukemaan kertomusta vanhasta joululehdestä. Muurin nurkassa syntyi jotakin liikehtimistä ja muuan ääni ölähti: „Älä ny perkele töni, että mä kuulen mitä toi Jutilan plikka saarnaa“.

Laina runoineen oli silloin jo etäällä mäessä pensaitten varjossa. Sydän löi haljetakseen ja kasvot olivat kylmät, vaikkakin peili näytti, että ne olivat tummanpunaiset. Ajatukset takoivat valtoinaan: „Tein kerran retken aatteen valtakuntaan, mua sinne kutsui oma sydämeni“ — toinen puoli ajatusta taas tuijotti tähän tilanteeseen. Valkoiset kengät, jotka Laina tätä päivää varten oli ostanut, tuntuivat ikäänkuin liian keveiltä ja hävettäviltä. Alhaalla talossa humisi iltama, josta ei ollut pelastusta. Anna siellä juuri luki kertomusta. Minä viivyn kumminkin täällä, ei minua täältä tulla hakemaan. Mitä olisi jos menisi täältä kotiin ja sanoisi, että tulin äkkiä sairaaksi? Runo vaikeni päässä ikäänkuin päätöstä odottaen. tai sanoen: „Sittenhän minä olen suotta olemassa“.

Tuntui siltä kuin iltamatalossa olisi tullut hiljaisempaa. Nyt siellä odotetaan Lainaa runoineen ja valkoisine kenkineen.

Odotus venyy, Laina siirtyy kauemmaksi, niin ettei näe koko taloa. Koettaa vain viivyttää, vaikka ajatus sanoo, ettei aika kulu juuri ollenkaan.

Lopultahan sieltä mäestä oli lähdettävä. Laina pääsi onnellisesti pirtin ovensuuhun kenenkään huomaamatta, sillä keskellä lattiaa puhui suutari eloisasti pauhaten: „Tässä tulee sitte pikkusen semmosta varietti-tanssia, että arvoisa yleisö tietää mitä se on ja tekee vähän tilaa tähän keskelle, että variettitanssijat pääsevät esitykseensä“

Kamarista tuli joukko kaapuihin, perukkeihin ja naamioihin verhottuja olentoja, jotka alkoivat lattialle muodostuneessa silmänteessä kekkulehtaa niinkuin mielipuolet. Heille lasketeltiin tylsiä sutkauksia ja suutari nauraa hohotti kohti kurkkuaan. Hauskaahan iltamissa pitää olla.

Kun variettitanssijat olivat menneet, äkkäsi suutari Lainan ja huusi: „Missäs se neiti lymmytteli, ohjelma on ohitte jo. Menee nyt pian lukemaan sen satunsa“

Laina esitti sydämensä kainon tuotteen sillaikaa kun iltamaväki jo liikehti tanssihurmassaan. Tanssi melkein alkoi, ennenkuin hän pääsi runonsa loppuun, sillä pelimanni ei tässä humussa oikein kuullut lausujan heikkoa ääntä. Vastaan tunkevien sällien välitse Laina puolipökertyneenä pujottelihe ulos ja suoraan kotiin, jossa tuntui erinomaisen suloiselta saada yltään kireät liivit ja niiden suojustimet. Oli myös tyynnyttävää ajatella että oli poissa iltamapaikalta, jos siellä vielä tulisi tappelu.

Ei siellä kumminkaan mitään tappelua tullut. Enemmän tai vähemmän päihtynyt iltamaväki tanssi aikansa ja siirtyi sitten jälkivaiheisiin, joissa kaikkein vähimmin muistettiin, mitä satua Hietikon muorin piika oli lukenut. Tuskinpa muistettiin Seet Järvisen variettitanssiakaan.

Iltamista oli tuloja toistatuhatta markkaa, vaikka puffetti tuottikin vähänlaisesti. Ämmät sen kuultuaan ymmärsivät kyllä syyn siihen. Sitä varten Seet oli siihen virkaan oman ämmänsä toimittanutkin, ettei se liikoja tuottaisi.

Einari Vuorela:

KAIVOTIELLÄ.

„Äiti kuka metsässä haastaa ja puhuu?
Siellä niin kaikaa, siellä niin huutaa ja huhuu!"

„Poju, kuuntele hiljaa kun kuulet.
Sehän on metsän sielu, jota nyt soittelee tuulet."

„Äiti, ah, kuuletko sinäkin tuota?
On kuin juoksisi tuhannen lammasta kulkuset kaulassa suota."

„Poju, kuulin ennen, enää en kuulla oo voinut
Liiaks' on kohtalon kello mun sieluuni soinut."

„Äiti, mitä sä itket? Mitä sä metsästä kuulet?
Eikö siellä soitakaan metsän sielua tuulet?"

„Poju, soittaa, soittaa. Rauhoitu! — Ilosta vain minä itkin
kun sinä hulmuvin kutrein juoksit piennarta pitkin."

„Äiti, soittaako mullekin kohtalon kello kun suureksi vartun
Sitte, kun nukutaan monta yötä ja minä jo työhönkin tartun?"

„Poju, soittaa kyllä, laulavat lapselle kaihojen kyyhkyt;
silloin sa ymmärrät ihmisten itkut ja äitisi nyyhkyt."

„Ihana äiti, ethän itke, kun annan
kaikki nää kukkaset sulle ja vesiastiaas' kannan?"

Einari Vuorela:

KESKISUOMALAISEN LAULU.

Sydän sykkimähän,
sanat sointumahan,
sävel siivillä sielua kantaa;
kotiseutua tää
sävel tervehtää,
suo suuta ja kättä antaa.

Sävel kotoinen,
laulu lämpöinen
Kesk-Suomehen lempien lentää;
joka ihmisehen
kuni koskettaen
se kaikuna eellehen entää.

Mieli lämpöinen,
rinta riemukas
kotikansalle hehkunsa antaa;
joka vaaran taa
sävel kiiruhtaa
ja kauaksi kaihomme kantaa.

Jos kohtalo tuo
sodan vaaroja luo,
me nousemme notkoista vuorten.
Syki vapaana vaan
sydän syntymämaan, —
sua suojelee legiot nuorten.

Jos taistossa ois
osa kaatua pois,
kuvat kultaiset sielussa kulkee;
kotikunnaalle vie
kuin siintävä tie
ja siunaus silmämme sulkee.

Laura Harmaja:

MUISTOALBUMI.

Jokaisella valmistavan koulun ja aialuokkien oppilaalla täytyy olla muistoalbumi. Se kuuluu heidän säätyynsä.

Niinpä ei Liisakaan saanut rauhaa, ennenkuin hänelle syntymäpäivälahjaksi annettiin muistoalbumi. Se oli leveä'kirjanen, jossa oli oikein kullalla kirjaillut kannet. Kannessa oli roomalainen sotasankari, jonka vaunuja kyyhkyset vetivät. Alalaidassa oli koreiden kiekuroiden ympäröimänä sana „Poesie".

Liisa pyysi yhteiskoulun viidennellä luokalla olevaa Teklaa kirjoittamaan muistoalbumiinsa.

— En minä ehdi tänään, meillä on niin paljon työtä.

Tekla oli oikein huolestuneen näköinen. Hänellä oli toisessa kädessä mahdottoman suuri pinkka kirjoja ja toisella hän kävellessään kannatti lyhyttä hamettaan.

Jos Liisa oli ennen kunnioittanut viidesluokkalaisia, niin nyt se kunnioitus vasta oikein suureksi kasvoi. Nehän olivat kuin aikaihmisiä, kun niillä oli niin hirveän kiire!

Mutta alaluokkalaisilla oli aikaa kirjottaa ja valmistavan koulun oppilailla ja opettajillakin. Näillä olikin suuri tottumus, sillä joka vuosi heidän täytyi kirjottaa moniin kymmeniin kirjoihin.

Pian oli muistoalbumi kannesta kanteen täynnä. Monet olivat liimanneet siihen kauniita kiiltokuvia. Liisa ei tosin sitä ehdottomasti vaatinut, niinkuin jotkut muut, joiden kirjaan sai kirjottaakin vain sillä ehdolla, että siihen myös pani kiiltokuvan. Toiset olivat itse piirtäneet tai maalanneet kuvia muistovärssyjensä kaunistukseksi.

Joku harva vain oli repinyt kirjasta pois lehden, kun oli kirjottanut mielestään liian huonosti tai tahrinut sivun musteella. Liisa oli tällaisia varten laittanutkin kannen sisäpuolelle varotuksen: Huom.! Ei saa repiä lehtiä. Eikä häntä mikään niin harmittanut kuin se, että pojat lukivat tämän kiellon: Huomenna ei saa repiä lehtiä, mutta tänään saa.

Liisan kirjassa oli suosituimpia muistovärssyjä:

Muista silloin minua,
kun kirppu puree sinua.

Sen oli ainakin kolme oppilasta kirjottanut. Toinen paljon käytetty runo oli:

Ole aina iloinen
niinkuin kolmen markan hevonen.

Se oli koristettu kukkasilla ja enkeleillä. Mutta muuten ei Liisa siitä paljoa välittänytkään.

Hyvin arvokas oli hänen mielestään seuraava sivu:

Muisto Liisalle.

Ollos nainen,
se kaikus kaunistaa,
ja ollos suomalainen,
sen vaatii isänmaa!

Ystäväsi
E..r P......n.

Sen sijaan Liisaa hävetti, että oli päästänyt pikkuveljensäkin töhertämään kirjaan. Tämä oli näet suurilla latinakirjaimilla „präntännyt“ sinne omatekoisen värssyn:

ONPI KAUNIS KUUTA
MOJA KESÄ ILTAPI
MATTI.

Joulupukin kuva, jonka Matti oli liimannut, oli tosin hauska. Mutta se runo ei ollut Liisan mielestä mistään kotoisin. Isä oli sitä kovasti nauranut ja sanonut, että siihen oli kai koottu kaiken runouden ydin. Mutta se oli varmaankin ollut kiusantekoa. —

Jonkun muun pienen kirjottajan omasta kynästä oli kai myös tämä runo kotoisin:

Kun kuulin käen kukkuvan,
niin luulin Liisan nukkuvan
helmassa Jeesuksen.

Siihen oli viimeinen säe niinkuin jostain muualta eksynyt, mutta juhlalliselta se kuului sentään.

Oli siellä vielä juhlallisempiakin, jopa suorastaan kaameitakin runoja. Niinpä oli kauniiden orvokkien keskellä:

Vaipuos, vaivu
synnyinmaasi helmaan!
Toivottaa
Kyllikki S.

Ja seuraavaa runoa ei Liisa koskaan enää uskaltanut lukea ääneen silloin, kun pikkusisko oli saapuvilla, se oli sitä jo niin monta kertaa katkerasti itkenyt.

Hiljaa sulle hauta luodaan,
hiljaa sinne lasketaan,
hiljaa sitten hautakumpus
kyynelillä kastetaan.

Paljon oli kirjassa myös sananlaskuja ja raamatunlauseita. Liisan oma opettaja oli kirjoittanut:

Jumalall' on onnen ohjat
Luojalla lykyn avaimet.

Ja sitä luettiin moneen kertaan erityisellä rakkaudella. Eräälle sivulle oli suurella työllä saatu kirjotetuksi:

Muisto.

Herr on hyvä ja vakaa,
sentähden saattaa hän,
syntiset tielle.
Toivoo veljesi
Armas.

Ja toisella sivulla oli kiiltokuva, jota lapset erikoisesti ihailivat: sininen papukaija istui komean ruususeppeleen keskellä. Vieressä oleva lause:

Katso, Jumalan karitsa,
joka pois ottaa maailman synnin,

ei siihen oikein sopinut, mutta kuva oli hyvin kaunis.

Kirja loppui tällaiseen runoon:

Joka viime sivulle kirjottaa,
se eniten Liisaa rakastaa.
Luokkatoverisi? ?

Varsinkin kysymysmerkkejä pidettiin siinä erikoisen veikeinä.

Kaiken kaikkiaan muistoalbumi teki erinomaisen syvän vaikutuksen lasten mieliin. Sitä katseltiin ahkerasti ja luettiin yhäti ääneen, niin että pikkulapsetkin osasivat melkein koko kirjan ulkoa.

Kun sisko illalla nukkumaan mennessään oli lopettanut rukouksensa,

— — — „jos sijaltan' en nousisi,
taivaaseen ota tykösi,"

lisäsi hän tavallisesti vielä:

„Jumalall' on onnen ohjat,
Luojalla lykyn avaimet,
Augusta Lampén."

—

Lauri Pohjanpää:

VANHA KOTI.

Ma kiitän ja siunaan,
sua vanha koti,
sua, riemuni, tuskani lies
ja pyhäkkö lempeni mun!
Olet murheen-ihana muistaa,
olet kaunis niin,
kun syksyn aurinko paistaa
läpi vanhan, ah, nyt kaatuneen piilipuun,
ja valot ja varjot leikkii
sun huoneissas hiljaisissa,
säde päivän kultaa kuin varkain
nojatuoli-vanhukset
ja äidin harmaan pään,
kuvat ankarat seinillä hymyy
kun lempeä, lämpimänharras hyräily soi.

Rikas mulle sa oot, koti, keskellä köyhyyttäsi,
olet mulle linna

sa maailman nuolia vastaan,
olet mulle kalliitten muistojen kaikkein pyhin,
et muiden, vaan minun!

Miten tunnen teidät, te vanhat huonekalut,
te kumppanit ilon ja surun,
te vuosien uskotut ystävät ympärilläni!
Mun silmäni hyväilee teitä,
mykät muille, mut elävät mulle,
ovat mulle rakkaat teissä kaikk' aikojen uurteet,
kuin uurteet kasvoilla äidin.

Miten rakastan teitä te pitkät kirjojen rivit,
kuin soturit seisotte valmiina asemissanne,
niin kuolleet kuin elävät sotivat rintamassanne
ah, puolesta kaiken
min tautta on taisteltu, surtu
ja unia nähty ja kuoltu ihmisen maassa!
Te ystävät, veljet
nykypäiviltä, vuossatain takaa,
monen riemun kukkuroitte,
monen jaoitte surun,
mun sieluni kanssanne kasvoi!

Sa kulunut pöytä,
jo lapsuuden päiviltä tuttu,
sun vierelläs kirjaimien
uus maailma aukes mulle,
uus maailma pyörryttäväinen
ja sen salatut sadut ja ihmeet,
sun vierelläs kerran myös
ma ensi runoni riemusta vavisten tein;
syvin salaisuus
on uskottu yksin sulle:
on kätkössäs haalistuneet
mun armaani kirjeet!

En unhottaa
sua, vanha lamppuni, vois!

Miten hyrisit hyvää mieltä
kun loppui päivän arki
ja yön tuli sunnuntai!
Me valvoimme kahden pitkään
— voi onnellisia öitä! —
näyt ihanat näimme,
unen linnat loimme,
ei ollut paikkaa, ei aikaa —
voi muistojen suloista taikaa!

Sa valvoit, ystävä, myös
sinä yönä hartaanhiljaa
kun vanhassa kodissa vieraana kuolema kävi.
Sun lepatti liekkis.
Tuli suuri hiljaisuus.
Ja katsehet tuiotti kauaksi iäisyyteen.
— —
Koti kultainen, kallis,
kun muistan sun maailmalla
mun lämmin ja hyvä on olla.
Olen rikas sun muistoissasi
ja vailla sun muistojas köyhä.
Sa murheen-ihana muistaa
ja kaunis niin
kun syksyn aurinko paistaa huoneisiis
läpi vanhan, nyt jo kaatuneen piilipuun!

Lauri Pohjanpää:

KÄRÄJILLÄ.

Oli kilua, kalua pihamaa
taas käräjäpaikan täynnä,
meni sisälle toiset synkkinä
ja toiset jo oli käynnä.

Ja toiset portaissa tupakoi
ja vuoroa vaiti vuotti,
ja nurkan takana supattain
joku advokaattiaan juotti.

Sudet, asianajajat, salkkuineen
eestaas ne tärkeinä kulki,
ja närhi, käräjäpukari;
taas oli juopunut julki.

Se rentona olla terhenti
koko pihan sankarina,
kun juuri esille huudettiin
se ketun ja karhun kina.

Ovi aukes': pöllö-laamanni
näkyi tuomaripöydän takaa,
lakikirjat ja kynttilät edessään.
Mies muuten viisas ja vakaa,

sadesäällä vaan kovin kärttyisä,
kun vaivas' se vanha leini.
Oli kriivariks' viereen kivunnut
— jopa jotain! -- jo varpus-teini.

Ja lautamiehet, varikset,
ne nuokkui penkkejä pitkin,
väsyneinä seistä nuuhotti
jo korpit, viskaalitkin.

Niin kettu esihin viipotti
ja vilhui lautakuntaan;
tuli tassutti perässä karhu, kuin
heränneenä kesken untaan.

Rykäs tuomari, korjas pänsneitään,
„no", sanoi, „no kuulla antaa,
mite teille on vanhat skurkit, taas,
mite kantaja peelle-kantaa?!"

„Sitä vaan, hyvä laki ja oikeus,
sitä vaan“, sanoi nöyränä kettu,
„täss' anoisin, että kuoma tää
olis' sakkoon langetettu.

Se herjas' mua, paki paraastaan
minut rosvoks' ja ryöväriks' pani,
ketun leikkas' kansalaiskunniaa,
niin rehellistä ani.“

Oven suussa karhu hämillään
käsissänsä lakkia käänsi.
Jo suuttui: „ja varas sinä oletkin“
Se lähemmäs astua väänsi.

„Jo lyö, hyvät miehet auttakaa“,
huus' kettu ja tieltä väisti. —
„Veit muorin kesävoin“, nyrkillään
jo karhu sanoja säisti.

„Suu poikki“, kiljasi tuomari,
„sinull' ollako vierastamiestä?“
Mut karhu vihelsi halveksuin:
„koko oikeus pitäisi piestä“

— „Mite sano sinä lurjus, hunsvotti,
ja mite se on kieltä, sinä keyte“,
ihan sähisi tuomari — „fiskaali,
pane kiinni se, kylle minä näytä“

Ne panivat karhun rautoihin
ja kettu sai kannetta ajaa,
ja ketulla oli monta myös
valan päältä todistajaa.

Ne muistivat kaikki kuin eilisen
saman tapauksen, sanaharkan
ja loukatun kansalaiskunnian,
selon tehden, tiukan, tarkan.

Tuli tuomio: varojen puutteessa
pääs' karhu kärsimähän,
ketun kunnia maksoi paljon näät
ja oikeudenkin vähän.

Ja niin oli vedelle ja leivälle
siks' karhu langetettu,
kun karhun muorilta kesävoin
vei petoksella kettu.

Lauri Pohjanpää:

POHJATUULI.

Mikä liekin lykky lennättäynyt,
mut somasti vaan oli käynyt:

oli tullut teeri karhun kitaan,
kuin mihin ikään ritaan,

oli pudonnut puusta pyrisevänä,
ihan ehjän elävänä.

Oli pulannut karhu vaan muka muussa,
ja niin on teeri suussa!

Tuli päivänpaistavaks karhun tuuli,
meni messingille huuli.

„Eri pelit ne on", mietti. „ja miehet sentään,
joille paistit suuhun lentää."

Ja siinäkös se ihan pöyhistäytyi.
Tää muille näyttää täytyi.

Ja ei niin murenta syö, ei haukkaa.
Päin naapuria laukkaa.

Ja eikös tullut vastaan kettu
kuin ikään kuulutettu!

Mut kas, ei teerestä kettu minään,
ei sitten näkevinään!

Se ilmoja vaan muka tutkii, vahtaa:
„Mikä tuuli tuulla mahtaa?“

— „Voi pahus sen konsteja“, karhu mietti,
„nyt konstistas tuli pietti.“

„Hm“, pani vaan karhu kuin valtioviisas.
— Ketun tiedonjanoa piisas,

sitä tuulta se tärkeenä tietää penäs
— ja teertä katsoa tenäs.

„Hm“, karhu vaan teertä ravisteli,
„on tää soma teerenpeli!“

Taas kettu: „Voi, mistä nyt tuulee, kuoma?“
— „No, pohjasta, Jumalan luoma“,

jo ärjäs karhu vallassa vihan,
pääs paisti samassa ihan.

Läpi oksien se jo mennä läiski,
niin että siivet räiski.

Ja karhu se nolona suutaan aukoo
ja sadatusta laukoo:

„Sen vietävä, veit multa varman paistin.“
— „Vai minä, kun tuulta vain haistin,“

se siihen kettu, „on syyttää somaa
kun on syy ja tyhmyys omaa.

Kuka käskikin veräjäks aukoa suuta,
olis viisas tehnyt muuta:

olis henkeä vetäin ihan sydämestä
vain virkkanut: iitäisestä!“

Lauri Pohjanpää:

METSÄN PUHELU.

Mielettömänä mä metsään juoksin,
kaivaen pääni sammaleen,
päästin kaukana ihmisistä
suruni vihdoin vallalleen
hillittömästi itkein.

Kukkaset heristi korviansa,
siellä ja täällä nous pieni pää,
toistensa puoleen ne kallistuivat
sipisten hiljaa keskenään:
katsokaa, ihminen itkee!

Orvokit nousivat varpaillensa
toistensa takaa vilkkuillen,
kellokukkaset viestiä veivät,
kohta ties koko metsä sen:
ihmettä, ihminen itkee!

Vanha ja maailmaa nähnyt lintu
lauloi verkkaan oksaltaan:
„Hiljaa, vaiti, kun ihminen itkee,
ihminen itkee suruaan,
hälle on pahoja oltu.“

„Pahoja“, kertasi kukkien kuoro.
„Mitä sä oikein sanoitkaan?
Mitä on suru, mitä on paha?
Sanohan vielä uudestaan,
kuulimme sanat ne vasta.“

„Älkää kysykö“, lauloi lintu,
„paras kun ette voi ymmärtää;
jokainen ihmisten kaupungissa
salaa itkee ja nyyhkyttää,
jokaisella on suru.“

Vaikeni lintu, vaikeni kukat
päätänsä pientä puistaen,
niinkuin salaista vaaraa vastaan
liittyi ne lujemmin yhtehen
ja katseli säälien mua.

O. Manninen:

HUHTIKUUN AAMU.

On käynyt talven muoto juro
jo leppoisampaan muhoiluun.
Jo vääntää väkkäröitä puro,
tuo huima poika huhtikuun.

Taas koivun kylki tiukkuu mahlaa
niin makeaa, kuin mettä jois.
Ja lätäköissä lapset kahlaa,
kuin löytty onnen lähde ois.

Jo varikselta saappaat saivat
he punaiset ja pulskat, hei!
Ja uudet, uljaat kaarnalaivat
jo vettä viiltämään he vei.

Tuoll' ojan vartta vainiolla
käy nuori teini, kirjakoi.
Ken kirjain kimpussa nyt olla,
ken niitten pölyt niellä voi?

Ne sinne jäi, kun kutsun raikkaan
toi kylätieltä riemu tuo.
kun silmä sattui sinilpikkaan,
mi pilviin pilkahduksen luo.

Ja ennenkuin hän itse huomaa,
tuoll ulkona jo uutteroi
hän puhkoin puroselle uomaa,
mi riemuin solisee ja soi.

Hän innoll' iskee jäätä särkein,
hän kevään suonta auki lyö.
All' auringon nyt ainut tärkein
on tänään hälle vain se työ.

Pois kaikki jäykät foliantit
on kauas, kauas häipyneet,
pois herrat Hegelit ja Kantit,
vain helkkyy heljät kevätveet.

Vain pojan riemut, puuhat pojan
nyt vallitsee, ja tuokion
hän ourutessa kevät-ojan
vain onnellinen lapsi on.

Kaarina Vaher:

EIKÖ SINUSTAKIN OO KUIN JUHLA-AAMU?

Isä soutaa verkonnostoon tuolla
hilpeästi vingahtavin airoin.
Sisko valkeuisen pyyhinliinan heittäin
sekä sinipuseronkin ritvakoivun oksaan,
huuhtoo silmiään nyt rantamalla.
Kaislikossa aamutuuli kulkee,
taipuu kahisevat norjat veden puoleen.

Mutta niinkuin punapuolukainen
päivänpaisteisella mättähällä,
niinpä harjun kaltevalla mökki armas
seuranansa uusi aitta, ometta ja riihi.
Sauna yksin, matala ja musta
niinkuin kaskenjättö kannontynkä
vanhuuttaan lie uuvahtanut ahteen alle.

Pirtin nurkkahirtten rakoon tuonne
isä näyttää unhottaneen kirveen.
Siellä muistelee se eilispäivän työtä,

kuinka paukkinalla pajua ja leppää kaatui
niinkuin tiuhaa ruista sirpin tieltä.
Nytpä puhdas, nuori koivulehto
naurahtelee pellon takaa valkein varsin.

Tupatöissä häärii äitikulta:
Ensin viritti hän kahvitulet,
sitten järjesteli vuoteet päiväkuntoon.
Nyt hän noutaa tuoreen lehtiluudan portaan alta.
Rantapolkua ma itse astun
haavan alitse ja alas törmää,
astun sirkkain soitellessa veden noutoon.

Onpa onnenkolkka maailmassa! —
Täällä, täällä juuri on se kolkka!
Onpa riemu ihmislapsen sydämessä! —
Minun rinnassani juuri sykkäilee se sydän!
Kuule, sisko, kun on silmät pesty,
taitetaanpa koivunoksat tupaan!
Eikö sinustakin oo kuin juhla-aamu?

Suomalaista kirjallisuutta kouluille.

Tämä uusi sarjalukemisto kotimaisen kaunokirjallisuuden edustavimpia ja parhaita kertomuksia on tarkoitettu käytettäväksi äidinkielen lukemisen lukukirjana kansakoulujen III—IV luokilla sekä niiden jatko-opetuksessa, kansanopistoissa, oppikouluissa y. m.

Sarjan eri siteissä tulevat parhaimmat kirjailijamme esitellyiksi edustavimmilla kertomuksillaan. Siten tulevat sarjaan liitettäviksi seuraavat lasten ja nuorison vastaanottavaisuuskykyä parhaiten vastaavat tuotteet:

TOPELIUKSEN »Saluja», Tarkastaja Em. Suhosen toimittama valikoima.
LINNANKOSKEN »Taistelu Heikkilän talosta».
VILKUNAN valikoituja historiallisia kertomuksia.
ALKION raittiuskertomuksia »Ursulamuorin tarinoita».
Valikoima kirjallisuutemme parhaita maahenkisiä kertomuksia.
LAUSUNTA-OHJELMISTOA kouluille, sekä tunnilla harjoiteltavaksi että koulujuhlissa esitettäväksi.

Kukin osa on noin 70—80-sivuinen, varustettuna asianomaisen kirjailijan lyhyellä elämäkerralla ja muotokuvalla. Lujissa pahvikansissa kukin nide maksaa *vain 5 markkaa*.

Tällaista kotimaisen kirjallisuuden valiolukemistoa on m. m. kansakoulujen oppikirjakomitea suositellut ostettavaksi kansakoulujen lastenkirjastoihin yhtä monin kappalein kuin luokalla on oppilaita. Hinta onkin senvuoksi huokea.

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ.

Hinta 5 mk.